

Satakunnan maakuntakaava

Valmisteluvaihe 2007

1. alue- ja yhdyskuntarakenne

MAANPUOLUSTUS

SATAKUNTALIITTO
Anne Savola, Hannu Hyssänmäki ja Jyrki Liimatainen
LUONNOS 3.4.2007

Sisällysluettelo

1.	JOHDANTO	5
2.	MAAKUNTAKAAVOITUS	6
3.	KUNTIEN JA SIDOSRYHMIEN PALAUTTEET	7
4.	TEEMAAN LIITTYVÄT SATAKUNTA KOSKEVAT SELVITYKSET	10
	4.1. Selvitykset ja kannanotot	10
	4.2. Selvityksistä saatu palaute	11
5.	MAANPUOLUSTUKSEN LIITTYVIEN ALUEIDEN OSOITTAMINEN MAAKUNTAKAAVASSA	12
	5.1. Nykytilanne	12
	5.1.1. Ampuma- ja harjoitusalueiden käytöstä	13
	5.1.2. Varuskuntien kehittäminen Satakunnan edunvalvonnan kärkihankkeita	14
	5.2. Puolustusvoimien käytössä olevilla alueilla on monia arvoja	14
	5.2.1. Satakunnan seutukaava 5, Natura 2000-verkosto sekä puolustusvoimien alueet	16
5.4.	Perusteltu ehdotus puolustusvoimien toimintaan liittyvien alueiden esittämisestä (VE3)	20
	20	
	5.4.1. Kehittämisperiaattemerkinnät	20
	5.4.2. Aluevaraus-, kohde- ja viivamerkinnät	21
	5.4.3. Alueiden erityisominaisuuksia ilmentävät merkintätyypit	24
	5.5. Natura 2000-verkosto puolustusvoimien alueella	26
	5.6. Teemaan liittyvien maakuntakaavamerkintöjen oikeusvaikutukset	27
6.	MUUTOKSET VERRATTUNA SATAKUNNAN SEUTUKAAVAAN 5	28
7.	VAIKUTUSTEN ARVIOINTI VALITUN ALUEVARAUSEHDOTUKSEN OSALTA	29
	7.1. Ehdotettujen alueiden toteutumiseen liittyvien mahdollisuuksien ja uhkien arviointi	29
	7.2. Natura-alueisiin kohdistuvista vaikutuksista	34
8.	VALMISTELUPROSESSIN KUVAUS	35
	LÄHTEET / KARTTALIITTEET / LIITTEET	37

1. JOHDANTO

Satakunnan maakuntakaavan tavoiteraportti¹ on Satakunnan maakuntakaavan suunnittelun perusta. Tavoitteet on raportissa jaettu seitsemään eri teemaan, jotka perustuvat maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaisiin sisältövaatimuksiin. Jokaisesta teemasta valmistellaan ennen maakuntakaavan valmisteluvaiheen aineiston työstämistä teemaraportti aihealueittain, missä tuodaan esiin taustaselvitysten tulokset. Kussakin raportissa tehdään ehdotukset maakuntakaavan aluevarausperiaatteista ja merkinnöistä. Lisäksi teemaraportissa arvioidaan kaavamerkintää vastaavan maankäytön vaikutukset. Yhdestä teemasta voi käytännössä olla useampikin teemaraportti aihealueesta riippuen. Merkittävimmät teemaraportit lähetetään valmistuttuaan tiedoksi ja mahdollista kommentointia varten sidosryhmille.

Tässä Satakunnan maakuntakaavan alue- ja yhdyskuntarakenteeseen liittyvässä teemaraportissa käydään läpi maanpuolustuksen tarpeet Satakunnan maakuntakaavaan liittyen. Lisäksi raportissa käsitellään puolustusvoimien käytössä olevilla alueilla olevat suojelualueet siltä osin kuin niitä ei ole käsitelty Satakunnan viher- ja virkistysverkkoselvityksessä². Maa-aines- ja pohjavesikysymykset käsitellään ”Maa-ainesvarat ja pohjavesi” –teemaraportissa³ ja liikennettä koskevat asiat ”Liikennejärjestelmä ja liikenneverkko” –teemaraportissa⁴. Turvetuotantoa sekä teknistä huoltoa käsittelevät raportit ovat tätä kirjoitettaessa parhaillaan työn alla.

¹ Satakuntaliitto 2004

² Älli, E. 2006

³ Liimatainen, J. 2006

⁴ Moilanen, J. ja H. Hyssänmäki 2006

2. MAAKUNTAKAAVOITUS

Maakuntakaava on yleispiirteinen suunnitelma maakunnan alueiden käytöstä. Siinä esitellään maakunnan yhdyskuntarakenteen ja alueiden käytön perusratkaisut keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. Sen laatii ja hyväksyy maakunnan liitto. Maakuntakaava kuuluu maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen kaavajärjestelmään.

Valtioneuvoston päätöksessä valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa¹ todetaan, että alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon maanpuolustuksen ja rajavalvonnan tarpeet ja turvattava riittävät alueelliset edellytykset varuskunnille, ampuma- ja harjoitusalueille, varikkotoiminnalle sekä muille maanpuolustuksen ja rajavalvonnan toimintamahdollisuuksille. Samalla on huomioitava muun yhdyskuntarakenteen, elinympäristön laadun ja ympäristöarvojen asettamat vaatimukset.

Maakunnan liittojen ja kuntien tulee edistää tavoitteen toteutumista maakuntakaavoituksessa sekä yleis- ja asemakaavoituksessa.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sisältävät myös seuraavan melusta johtuvien haittojen ehkäisyä ja vähentämistä koskevan erityistavoitteen: "Alueiden käytössä on ehkäistävä melusta aiheutuvaa haittaa ja pyrittävä vähentämään jo olemassa olevia haittoja. Uusia asuinalueita tai muita melulle herkkiä toimintoja ei tule sijoittaa melualueille varmistamatta riittävää meluntorjuntaa."

Satakunnan maakuntakaavan laadintaa koskevissa tavoitteissa² todetaan, että Satakunnan aluerakenteen kannalta merkittäviä tekijöitä ovat kehitettävät varuskunnat Kankaanpään Niinisalossa ja Säkylän Huovinrinteellä. Alueidenkäytön suunnittelussa otetaan huomioon maanpuolustuksen tarpeet siten, että turvataan riittävät alueelliset edellytykset varuskunnille, ampuma- ja harjoitusalueille, varikkotoiminnoille sekä muille maanpuolustuksen toimintamahdollisuuksille samalla kun huomioidaan muun yhdyskuntarakenteen, elinympäristön laadun ja säilytettävien ympäristöarvojen sekä elinkeinojen harjoittamisen asettamat vaatimukset. Maanpuolustukseen tarvittavien alueiden kehittämisessä huomioidaan syksyllä 2004 annetun puolustuspoliittisen selonteon³ ao. alueita koskeva sisältö. Uutta selontekoa vuosille 2008-2012 laaditaan parhaillaan.

Puolustusvoimien ampumatoimintaa maankäytön suunnittelussa ja ympäristölupamenettelyssä käsittelevän ampumaratatyöryhmän mietinnös-⁴sä esitettyjen suositusten mukaan kaikki puolustusvoimien ampumaradat sekä ampuma- ja harjoitusalueet tulee osoittaa aluetta käsittelevissä maakuntakaavoissa ja yleiskaavoissa. Kaavassa tulee esittää melualueet ja puolustusvoimien toiminnan aiheuttamat rajoitukset ympäröivälle maankäytölle. Kaavaselostuksesta tulee käydä ilmi myös ampumatoiminnan muut ympäristövaikutukset, kuten vaikutukset pohjavesiin. Tarpeen mukaan kaavoituksessa tulee selvittää myös mahdollisuuksia vähentää puolustusvoimien toiminnan aiheuttamia ympäristöhaittoja. Vahvistetuissa maakuntakaavoissa ei pääsääntöisesti ole kuitenkaan esitetty erikseen ampumaratoja (esim. Kainuun maakuntakaava 2020, kaavaehdotus 9.10.2006).

Satakunnan maakuntakaavaa laaditaan viides-⁵sä eri vaiheessa. Kansalaisilla ja muilla osallisilla on mahdollisuus antaa palautetta ja ottaa kantaa kunkin suunnitteluvaiheen sisältöön. Kaavan laatimisvaiheen aineisto on tarkoitus asettaa mielipiteitä ja rakentavaa vuorovaikutuspalautetta varten nähtäville vuonna 2007.

¹ Ympäristöministeriö 2001

² Satakuntaliitto 2004

³ Valtioneuvoston kanslia (2004). Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2004. Valtioneuvoston selonteko VNS 6/2004.

⁴ Ympäristöministeriö 2006, mietintö lausunnoilla 5.10. – 24.11.2006

3. KUNTIEN JA SIDOSRYHMIEN PALAUTTEET

Satakunnan maakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta puolustusvoimien tarpeita koskevia lausuntoja v. 2003 antoivat Läntisen maanpuolustusalueen esikunta (Hämeenlinna), Ilmavoimien esikunta, huolto-osasto (Tikkakoski), Puolustusvoimien materiaalilaitoksen esikunta (Tampere) sekä Tykistöprikaati (Niinisalo). Lausunnoissa tuotiin esille mm. seuraavia maakuntakaavaprosessiin liittyviä asiakokonaisuuksia:

- Korostettiin molemminpuolisen informaation kulun merkitystä kaavoituksen jakautuessa usean vuoden ajalle. Puolustusvoimien tulevan toiminnan suunnittelun kannalta on tärkeää, että sillä on mahdollisuus osallistua eri tasoilla maakuntakaavan suunnitteluun.
- Puolustusvoimien toimintaan varattavien erityisalueiden laajuus tulee tarkastaa maakuntakaavan valmisteluvaiheessa. Yleensäkin puolustusvoimien toimintaedellytyksen tulee turvata ja huomioida maakunnan kehittämistä keskeisesti ohjaavassa asiakirjassa, jonka ajallinen ulottuvuus on jopa vuosikymmeniä.
- Esitettiin lisäyksiä ja tarkennuksia osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan, joita ei tarkemmin tässä yhteydessä käydä läpi.

Maakuntakaavan Satakunnan seutukaavaa 5 koskevassa kunta- ja sidosryhmäkyselyssä (v. 2003) puolustusvoimien tarpeita koskevia kannanottoja antoivat Harjavallan ja Kankaanpään kaupungit, Senaatti-kiinteistöt, Puolustusvoimien materiaalilaitoksen esikunta (Tampere), Tykistöprikaati (Niinisalo). Lausunnoissa tuotiin esille mm. seuraavia asiakokonaisuuksia:

- Maakuntakaavan valmistelun eri vaiheissa tulisi järjestää kuntakohtaisten neuvottelujen ohella myös yhteisneuvottelut Kankaanpään kaupungin, Niinisalon varuskunnan ja Metsähallituksen edustajien kesken sekä Pohjois-Satakunnan kuntien yhteinen neuvottelu.
- Niinisalon varuskunnan ja Pohjankankaan koeampuma-alueen kehittämiskysymykset. Puolustusvoimien tarpeet tulee ottaa huomioon maakuntakaavan laadinnassa.
- Satakunnan seutukaava 5 ja mm. Kankaanpään kaupungin rakennusjärjestys ovat vaikuttaneet myönteisesti siihen, että ympäröivän yhteiskunnan rakenteet eivät ole levittäytyneet Niinisalon varuskuntaan liittyvien ampuma- ja harjoitusalueiden välittömään läheisyyteen.

- Puolustusvoimien käytössä olevien alueiden erittelyminen omalla merkinnällä (EP) johtuen mm. toiminnan aiheuttamista maankäyttörajoituksista. Aluevarausten lisäksi ko. alueiden yhteydessä tulisi esittää mahdolliset laajemmat varoalueet, joille kohdistuu maankäytön rajoituksia.
- Niinisalossa sijaitsevan Koeampumalaitoksen (ja koko Tykistöprikaatin) toiminta aiheuttaa jatkuvaa meluhaittaa, ja siksi uusien häiriintyvien toimintojen sijoittamista lähi-alueelle tulee välttää. Myös puolustusvoimien toiminnan vaatimat suojat-alueet/vaara-alueet tulee huomioida ellei niitä ole merkitty erityistoimintojen alueeksi.
- Tykistöprikaati (Niinisalo) esitti mm. seuraavia havaintoja Satakunnan seutukaavan 5 tavoitteista ja suunnitteluperusteista maakuntakaavan laadintaan liittyen:
 - Yleisen virkistyskäytön sekä matkailupalvelujen kehittämiseen liittyviä paineita kohdistuu Hämeenkankaan - Jämin alueelle; toimintoja pyritään lisäämään erityisesti Kuninkaanlähteen - Jämin alueella. Maakuntakaavan laadinnassa alueen ensisijaisen käyttäjän (puolustusvoimat) tarpeet on turvattava siten, että alueen käytön periaatteet eivät nykyistään muutu eikä uusilla toiminnoilla haitata puolustusvoimien lakisääteistä koulutustoimintaa.
 - Puolustusvoimien harjoitusalueita ei ole erikseen mainittu erityistoimintojen alueiden yhteydessä. Maakuntakaavassa harjoitusalueet tulisi liitekarttojen lisäksi maininta myös ao. tekstissä. Erityisaluemaininnalla korostetaan alueen pääkäyttötarkoitusta, johon alueen muu käyttö sopeutetaan.
 - Pohjankangasta ei tule maakuntakaavassa varata tärkeäksi vesihuoltoalueeksi, vaan säilyttää lähinnä veden hankinnan kannalta tärkeänä vesihuoltoalueena. Lounais-Suomen ympäristökeskus muutti vuoden 2001 lopulla Pohjankankaan ampuma-alueen eteläosan pohjavesiluokitusta II-luokasta I-luokkaan.
 - Pohjankankaan ampuma-alueen länsi- ja luoteisrajalle on seutukaavassa 5 varattu M-merkinnällä (M-243) vyöhyke, jolle asuntojen ja loma-asuntojen rakentaminen on kielletty. Aluevaraus tulisi kaavamerkinnöin säilyttää edelleen myös maakuntakaavassa. Aluevarauksen laa-

juus tulisi myös tarkistaa yhteistyössä kaavan laatijan ja sidosryhmien kanssa.

- Maakuntakaavan vaara-alueita käsittelevässä kohdassa tulisi esittää myös puolustusvoimien ampuma-alueet. Vaara-alueella pitäisi liitekartassa olla myös erityisalueesta poikkeava kaavamerkintä / vaara-alueiden eriyttäminen muista puolustusvoimien erityisalueista. Ampuma-alueen pohjoisosassa on voimajohdon siirron ohella tarve myös tiejärjestelyihin ja maakuntakaavan tulisi myös mahdollistaa tämäntyyppinen kehitys myös ilman kartalla kuvattua aluevarausta.
 - Maanpuolustuksen (poikkeusolojen valmiusvaatimukset, rauhan ajan kansainvälinen koulutus jne) hallinnon tarpeet ehdotetaan otettavan huomioon monipuolisemmin maakuntakaavassa kuin seutukaavassa (mm. Satakunnan elinkeinoelämän ja aluerakenteen kehittäminen sekä turvaaminen).
 - Satakunnan seutukaavassa 5 esitetyt tavoitteet ja periaatteet luovat hyvän pohjan maakuntakaavan vastaavien osien laadinnalle.
- Harjavalan kaupunki: Entinen puolustusvoimien Merstolan varikkoalue on osoitettava teollisuustoimintojen alueeksi.

Keväällä 2004 pidettiin erillinen puolustushallintoa ja maanpuolustusta koskeva neuvottelutilaisuus, jossa olivat puolustusvoimia edustavien tahojen lisäksi paikalla Kankaanpään kaupungin, Metsähallituksen sekä Satakuntaliiton edustajat. Neuvottelussa nostettiin esille mm. seuraavia asioita (muistio 5.5.2004):

- Tykistöprikaatin ja Niinisalon varuskunnan kehittämisajatuksissa keskeisellä sijalla ovat harjoitusalueet. Pääpaino on Pohjankankaan harjoitusalueen kehittämisessä, mutta Hämeen kangastakaan ei voida unohtaa. Keskeisiä seikkoja ovat:
- Satakunnan seutukaavassa 5 määritettyjen Pohjankankaan M-243 – rajoitusten säilyttäminen ja tarkistaminen tai vastaavat aluevaraukset maakuntakaavassa.
- Tarvittavien lisämaa-alueiden hankkiminen ampuma-alueen kapeimman kohdan ympäristössä sekä pohjoisosasta, mihin liittyy myös varaus liittämään VAPO:lta tulevaisuudessa vapautuvat alueet ampuma-alueeseen. Myös Hämeenkankaan

harjoitusalue on rajauksiltaan epäkäytännöllinen jyrkkine kulmineen.

- Sähkölinjat pyritään siirtämään pois harjoitus- ja ampuma-alueilta ja niiden välittömästä läheisyydestä.
 - Tulevaisuuden tieverkkojen suuntaamiseen ja suunnitteluun halutaan vaikuttaa siten, että koko ampuma-alue saadaan tehokkaaseen harjoituskäyttöön ja tarvittavat vaarallisen toiminnan edellyttämät varoalueet saadaan määritettyä. Käytännössä tämä koskee Honkajoki - Karvia tietä ja Niinisalo – Karvia tien eteläosaa, missä myös ilmavoimien varalaskupaikan tulevaisuuden näkymät pitää selvittää.
 - Hämeenkankaan harjoitusalueen status tulee säilyttää nykyisellä. Alueen pääkäyttäjä on puolustusvoimat ja muu käyttö tapahtuu sen ehdoilla. Ympäristön asukkaat ja erilaiset vapaaehtoiseen harrastustoimintaa harjoittavat yhdistykset käyttävät aluetta runsaasti erilaiseen virkistystoimintaan.
 - Harjoitusalueet ovat pääosin I-luokan pohjavesialueita ja koko Pohjois-Satakunnan vesihuollon kannalta oleellisen tärkeitä. Harjoitusalueilla on myös arvokkaita luontokohteita. Kaikenlaisen ympäristötietouden lisääminen ja –suojelu on myös osa koulutusta.
 - Jämin lentopaikan toiminnan ja sen harjoituskäytön mm. lentotiedostelutoimintaan on oltavat mahdollista eri vuorokauden ja vuoden aikoina.
 - Hämeenkankaan itäosassa harjoitusalue rajoittuu Pirkanmaahan. Toivottiin toistensa kaltaisia rajauksia ja merkintöjä maakuntien rajoille.
 - Koeampumalaitos on keskitetty Niinisaloon. Sen toiminta- ja kehittymismahdollisuudet on turvattava tulevaisuudessa.
 - Varuskunta on osa yhteiskuntaa ja se haluaa olla mukana jatkuvassa yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa.
- Kankaanpään kaupunki:
- Hämeenkankaan monikäyttömahdollisuus on tärkeä.
 - Pohjankankaan ampuma-alueen lähi-alueet on määritetty ns. suunnittelu-tarvealueiksi, missä asuntorakentaminen edellyttää puolustusvoimien lausuntoa.

Maakuntakaavassa tulee ratkaista miten harjoitus- ja ampuma-alueiden lievealueiden maankäyttö maakuntakaavassa suunnitellaan.

- Varuskunnan historia on osa Kankaanpään historiaa.
 - Harjoitusalueiden tärkeiden luontokohteiden suojelutoimenpiteiden suunnittelussa on oltu yhteistyössä.
 - Ajankohtaisia asioita ovat mm. varuskunnan entisen asuntoalueen kaavoittaminen ja Niinisalon kylän laajempi kaavoittaminen.
 - Satakunnassa on erittäin tärkeitä turvata varuskuntien tarpeet ja niiden kehittymismahdollisuudet.
- Keskustelussa edellä mainitun lisäksi esille nousutta:
- Helikopteritoiminta tulee osaksi PorPr:n harjoitustoimintaa ja PorPr laatii tähän liittyvän erillisen suunnitelman.
 - Puolustusvoimien vaikutukset ulottuvat laajalle alueelle. Esitettiin vaikutusanalyysin laatimista. Vähintään nykyinen aluevaraustilanne on voitava säilyttää.
 - Maakuntakaava on käyttökelpoinen väline varuskunnan kehittämistoimenpiteiden toteuttamisessa. Joukko-osastoille pitää pystyä luomaan riittävät toimintaedellytykset koulutus- ja valmiustehtäviensä täyttämiseksi.
 - Puolustusvoimien ja erityisesti Koe-ampumalaitoksen tavoitteena on turvallisuuden parantaminen ammuntojen ja muun vaarallisen toiminnan ympäristössä. Toiminta-alueen laajentaminen ei ole itsetarkoitus esim. asejärjestelmien tai yksittäisten aseiden tehokkuuden kasvun perusteella.

Satakuntaliittoon on 25.1.2004 toimitettu maakuntakaavoitukseen liittyvä maanomistajien kannanotto (Dnro 90/2004). Kirje on päivätty Honkajoella 25.1.2004 ja siinä todetaan seuraavaa:

- *"Me allekirjoittaneet maanomistajat emme hyväksy tulevassa maakuntakaavassa min-käänlaisia rakentamiseen tai muuhun maankäyttöön liittyviä rajoituksia maillemme. Emmekä hyväksy maidemme varaamista kenenkään ulkopuolisen käyttöön. Monilla tiloilla on suunnitteilla sukupolven vaihdos, ja maat tarvitaan elinkeinon jatkamiseen."*

4. TEEMAAN LIITTYVÄT SATAKUNTAA KOSKEVAT SELVITYKSET

4.1. Selvitykset ja kannanotot

Satakuntaliiton käytössä on mm. seuraavat puolustusvoimien alueisiin tai niihin liittyvät selvitykset:

- Niinisalon varuskunta (2001). Pohjankankaan ampuma-alueen maankäyttösuunnitelma. Puolustushallinnon rakennuslaitos 15.11.2001; lausunnolla ollut versio.
- Niinisalon varuskunta (2001). Pohjankankaan ampuma-alueen maankäyttösuunnitelma. Puolustushallinnon rakennuslaitos 15.03.2002; lausuntojen jälkeen muokattu suunnitelma.
- Niinisalon varuskunta (2002). Pohjankankaan ampuma-alueen sekä kasarmialueen eteläosan luontoselvitys. Puolustushallinnon rakennuslaitos 15.03.2002.
- Niinisalon varuskunta (2002). Kasarmialueen eteläosan maankäytön ja maisemanhoidon yleissuunnitelma. Puolustushallinnon rakennuslaitos 15.03.2002
- Valtioneuvoston kanslia (2004). Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2004. Valtioneuvoston selonteko VNS 6/2004.
- Puolustushallinnon rakennuslaitos. Pohjankankaan ampuma-alueen hydrogeologiset olosuhteet ja pohjaveden pilaantumiskäsit. Jaakko Pöyry Infra, Maa ja vesi.
- Puolustusvoimat/päiesikunta. Raskaiden aseiden ja räjähteiden aiheuttaman ympäristömelun arviointi. Puolustusvoimien ohje, 2005. R 20/22.8/D/I.
- Tiedot puolustusvoimien pilaantuneiden maa-alueiden kartoituksesta Tykistöprikaatin alueelta.
- Tykistöprikaati, ympäristöohjelma. Hyväksymispäivämäärä 2.9.2005. Ympäristöohjelmaa on laajennettu laatimalla myöhemmin Pohjankankaan ampuma-alueen ja Hämeenkaan harjoitusalueen ympäristöohjelma (31.1.2007).
- Porin prikaati, ympäristökäsikirja. Ei päivämäärätietoja.
- Metsähallituksen puitesopimus 17.12.2001. Sopimus 22.9.2000; VM, MMM ja PLM. Päiesikunta, ohje. R4302/16/D/III.
- Ympäristöministeriö (2006). Puolustusvoimien ampumatoiminta maankäytön suunnittelussa ja ympäristölupamenettelyssä. Ampumaratatyöryhmän mietintö. Julkaisusarja 38/2006. Helsinki.
- Valtakunnalliset suojeluohjelmat, Natura 2000-verkosto, pohjavesialueita koskeva aineisto (SYKE).
- Hakila, Raimo (2000). Satakunnan luonnonsuojeluselvytys 1995-1998. Osaraportti II: Luontokartoitusaineisto. Satakuntaliitto, sarja A:235.
- Britschgi, Ritva, Ismo Ahonen, Jyrki Lammila, Pasi Lähteenmäki, Lauri Sahala ja Jouko Vuokko (2003). Pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittaminen. Satakunnan loppuraportti. Satakuntaliitto, sarja A:267.
- Hyssänmäki, Hannu & Erkki Älli (2007). Vesi- ja jätehuolto. Satakuntaliitto, alueiden käytön toimiala 13.3.2007.
- Liimatainen, Jyrki (2006). Maa-ainesvarat ja pohjavesi. Satakuntaliitto, alueiden käytön toimiala 30.3.2006.
- Liimatainen, Jyrki, Minna Uusiniitty-Kivimäki, Pirkko Valpasvuo-Jaatinen (2007). Turvetuotanto Satakunnassa. Satakuntaliitto, alueiden käytön toimiala 16.2.2007.
- Putkonen, Lauri (2005). Satakunnan kulttuuriympäristöt ja kohteet 2005. Valmisteluaineisto.
- Lehto, Sirkka (2007). Satakuntalaiset kulttuuriympäristöt. Luonnos 20.3.2007 ja liiteosa 13.3.2007. Satakuntaliitto, alueiden käytön toimiala.
- Moilanen, Jukka ja Hannu Hyssänmäki (2006). Liikennejärjestelmä ja liikenneverkko. Satakuntaliitto, alueiden käytön toimiala 12.6.2006.
- Älli, Erkki (2006). Satakunnan viher- ja virkistysverkko selvitys 2005-2006. Satakuntaliitto 13.7.2006, luonnos. + liiteosaluonnos 14.7.2006.

Lisäksi puolustusvoimien alueisiin liittyen on käynnissä mm. seuraavat selvityksien ja kaavojen laadinta:

- Valtioneuvoston selonteko Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikasta vuosina 2008-2012 on parhaillaan valmisteilla.
- Satakunnan maakuntakaavan laadintaan liittyviä selvityksiä turvetuotannon, teknisen huollon, aluerakenteen, kylien yms. osalta.
- Hämeenkaan hoito- ja käyttösuunnitelman laadinta Metsähallituksen toimesta.
- Jämin alueen osayleiskaava Jämijärven kunnan toimesta. Luonnos 27.12.2005.

- Pohjankankaan sekä Säkylänharjun ampuma- ja harjoitusalueiden meluselvitykset
- Niinisalon varuskunnan asuntoalueen asema-kaavan laadinta.
- Valtakunnallinen ampuma- ja harjoitusalueiden käyttöä käsittelevä selvitys
- *Karvianjoen eteläosan yleiskaavan luonnos (18.10.2005)*

Puolustusvoimien alueille on myönnetty seuraavat ympäristöluvat :

- Tykistöprikaati:
 - Niinisalon varuskunta-alueelle Kankaanpään rakennettava tiedustelulennokkien kevytlentopaikka. Niinisalon varuskunta-alueen pinta- ja pohjavesien sekä Pohjankankaan ampuma-alueen pinta- ja pohjavesien ja maaperän tarkkailu.
 - Niinisalon varuskunta-alueelle rakennettava polttonesteiden automaattinen jakeluasema.
- Porin Prikaati:
 - Säkylän varuskunnan polttonesteiden jakeluasema.

Porin Prikaati hakee tulevaisuudessa ympäristölupaa kouluampumaradoille sekä alueelleen sijoittuvalle helikoptereiden laskeutumispaikalle. Ympäristölupien arvioitu hakuajankohta on vuosina 2008-2009. Lisäksi tällä hetkellä on vireillä taisteluampuma-alueen kehittämiseen liittyvä vallihanke, jonka ympäristölupatarpeesta neuvotellaan ympäristöviranomaisien kanssa. Helikoptereiden laskeutumispaikasta ei ole tehty rakentamispäätöstä. Alustava suunnitelma on kuitenkin valmis ja laskeutumispaikka sijaitsee harjoitusalueen lounaisalueella.

Myös Tykistöprikaatin alueella on vireillä ympäristölupaprosesseja. Tykistöprikaatin Niinisalon varuskunta-alueelle Kankaanpään rakennettava tiedustelulennokkien kevytlentopaikasta on annettu ympäristölupapäätös 21.11.2006. Lentopaikka sijaitsee Kankaanpään kaupungissa Niinisalon varuskunta-alueella sen lounaisosassa. Lentopaikkaa lähin asuinrakennus sijaitsee 500 metrin etäisyydellä Niinisalon taajamassa koillis-itäsuuntaan ja lähin koulu on 600 metrin etäisyydellä.

Molempien varuskuntien ampumaradoista sekä Tykistöprikaatin Koeampumalaitoksen toiminnasta on annettu ympäristönlainsäädännön

mukaiset ilmoitukset Lounais-Suomen ympäristökeskukselle.

Satakuntaliiton on edellä mainitun aineiston lisäksi käytössä pääesikunnan puolustusministeriölle tekemä esitys koskien Porin Prikaatin Säkylänharjun harjoitusalueen laajentamista (Puolustusministeriön lausuntopyyntö 8.3.2006).

4.2. Selvityksistä saatu palaute

Puolustushallinnon antama palaute koskien "Maa-ainesvarat ja pohjavesi"- sekä "Liikennejärjestelmä ja liikenneverkko" -raporttia on käsitelty ko. teemaraporttien muiden palautteiden yhteydessä. Samoin menetellään muiden maakuntakaavan valmisteluun liittyvien teemaraporttien osalta. Käsiteltävät aihekokonaisuudet sovitetaan yhteen viimeistään siinä vaiheessa, kun maakuntakaavan valmisteluvaiheen aineiston työstämiseen liittyvät eri teemat kootaan samalle kaavakartalle sekä kaavaselostukseksi. Esimerkiksi pohjavettä, maa-ainestenottoa ja liikenneasioita koskevia kannanottoja ja ehdotuksia maakuntakaavaan ei käsitellä tässä teemaraportissa.

Satakuntaliiton ja Honkajoen kunnan antamat lausunnot koskien Pohjankankaan ampuma-alueen maankäyttösuunnitelmaa 19.1.2002 ovat selvityksen liitteenä 1.

5. MAANPUOLUSTUKSEN LIITTYVIEN ALUEIDEN OSOITTAMINEN MAAKUNTAKAAVASSA

5.1. Nykytilanne

Satakunnassa on kaksi sekä kansainvälisesti että kansallisesti merkittävää varuskuntaa: maakunnan eteläosassa sijaitseva Säkylän varuskunta ja Pohjois-Satakunnassa sijaitseva Niinisalon varuskunta. Varuskunnat työllistävät suoranaisesti toista tuhatta henkilöä ja ne vaikuttavat monin tavoin myönteisesti ympäröiviin seutukuntiin palveluiden sekä ruoka- ja muiden tarvikkeiden suurkuluttajina. Porin Prikaati kouluttaa vuosittain 2400-2600 varusmiestä sekä noin 2500 reserviläistä. Henkilökunnan määrä liikkuu 500-700 välillä. Tykistöprikaatin kouluttaa vuosittain noin 1800 – 1900 varusmiestä. Lisäksi Tykistökoulun ja Tiedustelupatteriston järjestämillä perus- tai jatkokoulutuskursseilla koulutetaan vuosittain noin 100 henkilökuntaan kuuluvaa.

Säkylän Huovinrinteellä sijaitseva Porin Prikaati kuuluu maamme kehitettävien varuskuntien joukkoon. Prikaati on Läntisen maanpuolustusalueen valmiusyhtymä ja kansainvälinen valmiusjoukon pääkouluttaja. Lisääntyvä kansainvälinen yhteistoiminta vaikuttaa voimakkaasti juuri Säkylässä ja Satakunnassa. Vuoden 2008 alusta Puolustusvoimien Kansainvälisen Keskuksen joukkojen koulutusvastuu siirtyy Porin Prikaatille, jolloin vuosittain koulutetaan noin 850 reserviläistä kansainvälisiin operaatioihin vaihtohenkilöstöksi sekä EU:n taistelujoukkoihin sijoitettavaksi.

Kankaanpään Niinisalo kuuluu myös kehitettäviin varuskuntiin. Niinisalossa toimii useita yksiköitä. Tykistöprikaatiin on keskitetty Läntisen Maanpuolustusalueen valmiusyhtymän tykistöjoukkojen koulutus ja Puolustusvoimien lentotiedustelutoiminta. Myös Puolustusvoimien koeampumatoiminta on keskitetty Niinisaloon, missä sijaitseva Koeampumalaitos vastaa Puolustusvoimien koko koeampumatoiminnan käytännön toteuttamisesta. Tykistöprikaatiin kuuluva Tykistökoulu antaa korkeakoulutasoista aselajikoulutusta osana Maasotakoulun ja Maanpuolustuskoulun koulutusjärjestelmää.

Pohjankankaan ja Hämeenkanan alueet ovat Läntisen Maanpuolustusalueen tärkeimmät ampuma- ja harjoitusalueet. Em. alueet tulevat olemaan koko maavoimien tärkeimmät ampuma- ja harjoitusalueet Etelä-Suomessa 1.1.2008 toteutettavan rakennemuutoksen jälkeen.¹ Pohjankankaan erityispiirteenä on raskaiden aseiden käyttö. Kummallakin varuskunnalla on

suunnitelmia toiminta-alueiden laajentamiseksi. Porin Prikaatin osalta aluelaajennus (noin 700 ha) saadaan toteutettua vuoden 2007 aikana. Tämä tarkoittaa mm. puolustusvoimien käytössä olevan alueen merkitsemistä maastoon. Suurin osa alueen laajennuksen toteuttamisesta on tehty vapaaehtoisin kaupoin, mutta joillakin alueilla on jouduttu turvautumaan lunastusmenettelyyn. Pohjankankaan osalta laajenemistarpeita on etenkin ampuma-alueen kapeimmissa kohdissa ja erityisesti sen pohjoisosissa. Hämeenkanalla suurimmat laajenemistarpeet ovat Jämijärven suunnalla, missä on aktiivisesti kehitetty Jämin alueen matkailu- ja virkistyskäyttöä.

Puolustusvoimien käytössä olevan maa- ja metsäomaisuuden hallinta on siirtynyt Metsähallitukselle v. 2002 ja puolustusvoimilla on pääkäyttäjänä käyttövuokrasopimukset ko. alueille. Metsähallitus² huolehtii varuskunnan käytössä olevien alueiden metsänhoidosta ja luonnonsuojelusta tehdyn sopimuksen mukaisesti. Metsähallitus myös ylläpitää tietoja näiden alueiden luonnonsuojelusta sekä arvokkaista luonto- ja kulttuurikohteista ja huolehtii tarvittavista hoitotoimenpiteistä. Morenia Oy, Metsähallitus – konserniin kuuluva tytäryhtiö, harjoittaa maa-ainesten ottotoimintaa puolustusvoimien alueilla. Morenia Oy:n toimialana on mm. jalostaa ja myydä maa- ja kallioperän aineksia ja niistä valmistettuja tuotteita.

Kiinteistöjä ja muuta maankäyttöä koskien on myös tehty hallintaan liittyviä siirtoja. Varuskuntien kasarmi-, varastointi-, koulutus- ja huoltoiloja hallinnoi Senaattikiinteistöt³ (siirto vuonna 2002). Asuinkiinteistöt siirtyivät Kruunuasunnot Oy:lle v. 2000. Kruunuasunnot Oy:n toiminta-ajatus on tarjota puolustusvoimien tarpeita ja yleisten markkinoiden tarpeita vastaavia vuokra-asuntoja ja kehittää asunto-oloja asumisviihtyvyyttä parantamalla, kiinteistöjen elinkaaren hallintaa edistämällä sekä tuottavia kehitysinvestointeja suosimalla⁴. Lisäksi joitakin puolustusvoimien käytössä aiemmin olleita alueita on siirtynyt kokonaan uudelle omistajalle (esim. Rauman kaupunki omistaa nykyisin Kuuskajaskarin alueen). Nämä kohteet käydään läpi liitteessä 3.

Senaattikiinteistöt vastaa omistajana rakennettujen alueen ympäristönsuojelurakentamisesta (ampumaradat, äänieristykset ym.) erillisten sopimusten pohjalta. Senaattikiinteistöjen kanssa sovitaan myös luovutettavien alueiden

pilaantuneiden maa-alueiden saneerausmenetelyistä. Käytännön saneeraus toimenpiteet tekee Puolustushallinnon Rakennuslaitos yhteistyössä joukko-osastojen kanssa.⁵

Lounais-Suomen ilmatilasta vastaa Pirkkalassa sijaitseva Satakunnan lennosto⁶. Lennoston vastuualue yhtyy Läntiseen Maanpuolustusalueeseen ja rajoittuu etelässä ja lännessä laajaan kansainväliseen ilmatilaan. Osa harjoituksista tehdään Satakunnan puolella ja yliaeriallennot ja ilmamaaliampunnat lennetään mm. Selkämeren yllä.

5.1.1. Ampuma- ja harjoitusalueiden käytöstä

Puolustusvoimat on laatimassa ampuma- ja harjoitusalueiden sekä kouluampumaratojen kokonaiskehittämissuunnitelmaa. Suunnitelmassa ratoja ja alueita on tarkoitus kehittää ottaen huomioon koulutus, turvallisuus ja ympäristönsuojelu. Puolustusvoimien ampumatoimintaa maankäytön suunnittelussa ja ympäristölupamenettelyssä käsittelevä ampumaratatyöryhmä toteaa mietinnössään, että kokonaiskehittämissuunnitelma tulisi ottaa huomioon alueidenkäytön suunnittelussa ja ympäristölupia koskevassa päätöksenteossa.⁷ Työ on kuitenkin vielä kesken ja ko. suunnitelma-aineisto ei ole ollut käytettävissä tämän selvityksen laadinnassa.

Oheessa on puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueita koskeva suora lainaus puolustusvoimien ampumatoimintaa maankäytön suunnittelussa ja ympäristölupamenettelyssä käsittelevästä ampumaratatyöryhmän mietinnöstä⁸. Tekstissä on kuvattu mm. puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueiden merkitystä sekä käyttöä. Teksti soveltuu kuvaamaan myös Satakunnassa sijaitsevien ampuma- ja harjoitusalueiden merkitystä sekä käyttöä yleisellä tasolla:

- "Ampuma- ja harjoitusalueilla tarkoitetaan tässä mietinnössä alueita, jotka on tarkoitettu pääasiallisesti erilaisilla aseilla suoritettaviin taisteluammuntoihin. Ampuma- ja harjoitusalueella voi olla useita raskaiden aseiden ampumapaikkoja ja pienikaliiperisten aseiden ampumaratoja.

Ampuma- ja harjoitusalueet mahdollistavat puolustusvalmiuden ylläpidon ja tarkoituksenmukaisen koulutuksen varusmiehille ja reserviläisille. Ampuma-alueet ovat välttämättömiä turvallisille taisteluammunnoille, jotta

niistä ei aiheutuisi vaaraa osallistujille ja sivullisille. Ampuma- ja harjoitusalueet mahdollistavat puolustusvalmiuden ylläpidon ja tarkoituksenmukaisen koulutuksen varusmiehille ja reserviläisille. Ampuma-alueet ovat välttämättömiä turvallisille taisteluammunnoille, jotta niistä ei aiheutuisi vaaraa osallistujille ja sivullisille. Ampuma-alueita ja lähiharjoitusalueita ylläpidetään ja kehitetään niin, että niillä voidaan perus- ja erikoiskouluttaa varusmiehet sekä järjestää kertausharjoitukset pataljoonan suuruiselle joukolle (noin 1000 sotilasta).

Ampuma- ja harjoitusalueille on sijoitettu leiri-alue, erilaiset ryhmitys- ja tuliasemat, maali-alueet, taistelu-, sinko-, ampuma- ja muut harjoitusradat. Merivoimat ja ilmavoimat ampuvat myös rannikko- ja merialueilla. Ampuma- ja harjoitusalueilla suoritetaan taisteluammuntoja kivääricaliiperisilla aseilla ja raskailla aseilla kuten tykeillä, heittimillä, singoilla, ohjuksilla, ilmantorjunta-aseilla sekä räjäytetään miinoja ja räjähteitä. Harjoituksia järjestetään myös pimeällä sekä viikonloppuisin.

Kunkin ampuma- ja harjoitusalueen käytöstä määrätään johtosäännöllä, jonka vahvistaa maanpuolustusalueen taikka ilma- tai merivoimien komentaja. Johtosäännössä annetaan ohjeita myös yleisestä toiminnasta alueilla kuten ympäristön hoidosta, luonnonsuojelualueiden huomioimisesta, jätehuollosta ja rakennusten käytöstä. Johtosäännössä otetaan huomioon varuskunnan kehittämissuunnitelmat sekä viranomaisten ja lähialueiden asukkaiden kanssa sovitut asiat. Johtosääntö on kaikkia aluetta käyttäviä joukkoja sitova toimintaohje. Harjoitusten yksityiskohtaiset tarkennukset annetaan jokaista harjoitusaluetta varten laadittavassa käskyssä.

Puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueiden käyttö on vuosikymmenien aikana vakiintunut. Alueiden käyttö suunnitellaan pitkälle tulevaisuuteen. Ampuma- ja harjoitusalueet muodostavat tärkeän maanpuolustuksellisen verkoston. Useiden harjoitusalueiden käyttö vähentää joukkojen ja räjähteiden kuljettamisesta aiheutuvia riskejä ja kustannuksia.

Puolustusvoimilla voi olla tarvetta laajentaa ampuma- ja harjoitusalueita muun muassa turvallisuusmääräysten, sotatekniikan kehittymisen tai melualueiden varaamisen vuok-

si. Päätökset ampuma-alueiden käytöstä ja alueilla tapahtuvasta toiminnasta sekä maa-alueiden hankinnasta tehdään pääesikunnassa.”

5.1.2. Varuskuntien kehittäminen Satakunnan edunvalvonnan kärkihankkeita

Satakunnassa sijaitsevien varuskuntien kehittäminen on koettu Satakunnassa tärkeäksi ja varuskuntia koskevat tavoitteet ovat hyvin esillä maakunnallisissa suunnitteluasiakirjoissa. Satakunnan maakuntaohjelmassa 2007 – 2010⁹ on esitetty varuskuntia koskeviksi tavoitteeksi Satakunnan varuskuntien toiminta- ja kehittämisedellytyksien turvaaminen. Varuskuntien kehittäminen on tärkeällä sijalla myös Satakunnan edunvalvonnan kärkihankeasiakirjassa¹⁰, jonka Satakuntaliiton maakunta-valtuusto hyväksyi 4.12.2006 kokouksessaan.

Maakuntaohjelmassa esitettyjen tavoitteiden mukaan varuskunnilla on oltava nykyaikaiset, koulutustehtävien vaativuuden sekä kokonaisuutena puolustuksen kannalta painoarvonsa mukaiset toimintatilat ja alueet. Keskeinen tavoite molemmissa varuskunnissa on ampuma- ja harjoitusalueiden käytettävyyden parantaminen ja monipuolistaminen. Muina tärkeinä toimenpiteinä ja hankkeina on mainittu seuraavat:

Huovinrinne

- muonituskeskuksen perusparannus ja laajennus
- kansainvälisten tukikohtien rakentaminen
- helikopterilaskeutumipaikan rakentaminen
- 5-kasarmien rakentaminen
- kasarmien peruskorjaukset
- järjestelmäajoneuvojen varastohallit
- kansainvälisen valmiusjoukon konttivarastot ja huolintaterminaali
- korjaamon peruskorjaus
- urheilutalon peruskorjaus
- sotilaskodin peruskorjaus

Niinisalo

- raskaan raketinheitinjärjestelmän koulutukseen soveltuvien varastointi-, koulutus ja huoltotilojen rakentaminen
- lentotiedustelujärjestelmän lennätyspaikan rakentaminen ja lentotiedustelujärjestelmän koulutus-, toimisto- ja huoltotilojen jatkorakentaminen
- keskusvaraston rakentaminen toimistotiloineen
- ajoneuvosuojien rakentaminen maanrakennustöineen

5.2. Puolustusvoimien käytössä olevilla alueilla on monia arvoja

Hämeen kangas-Pohjankangas on valtakunnallisesti merkittävä, jääkauden sulamisvaiheessa syntynyt saumamuodostuma-harjukompleksi. Maa-aines on soraa ja hiekkaa ja varsinaisen harjumuodostuman reunoille on kerrostunut sora- ja hiekkapitoisia rantakerrostumia. Myös Säkylänharju on ympäristöään hallitseva, valtakunnallisesti merkittävä harjualue. Reuna-alueilla on lähteikköjä. Hämeen kangas, Pohjankangas ja Säkylänharju ovat mukana Natura 2000-verkostossa ja alueet ovat tärkeitä pohjaveden muodostumisalueita.

Pohjankankaan ampuma- ja harjoitusalueelle on sivullisilta pääsy kielletty. Hämeen kangas on puolestaan harjoitus- ja monikäyttöaluetta. Se on ensisijaisesti puolustusvoimien harjoitusalue, jossa myös retkeilijöiden on mahdollista liikkua. Erityisalueet liikkumisrajoituksineen asettavat virkistyskäytölle tietyt rajat. Pohjankankaan alueella liikkuminen on kielletty. Suurin osa Hämeen kankaan metsistä on talouskäytössä, mutta osalla alueita on myös luonnonsuojellisia arvoja. Jämin aluetta on kehitetty valtakunnallisesti merkittävänä matkailu- ja virkistysalueena (esim. lumi-, ilmailu- ja elämysmaailma) ja Hämeen kankaan kautta kulkee Satakunnasta Pirkanmaalle ulottuva retkeilyreitti. Alueella on myös moottorikelkkailu-uria. Varuskunta-alue sijaitsee Hämeen kankaalla, Kankaanpään kaupungin Niinisalon kylässä, joka on tullut monelle suomalaiselle tutuksi varuskuntapaikkana.

Porin Prikaatin varuskunta-alue Säkylässä käsittää varsinaisen kasarmialueen lisäksi asuntoalueen, lähiharjoitusalueen ja taisteluampumaalueen. Kasarmialueelle on sivullisilta pääsy kielletty, mutta muulla varuskunnan alueella liikkuminen on sallittua tietyin edellytyksin. Varuskunta-alueella olevalla Säkylänharjulla on ampumahiihtokeskus, ulkoilureittejä sekä prikaatin koulu- ja taisteluampumaradat. Ulkoilureiteillä järjestetään mm. vuotuiset Huovinretken latu- ja polkuretket. Ulkoilureitit ovat vapaasti kaikkien käytettävissä niiltä osin, kun ne eivät ole ammuntojen vaara-alueella. Ammunnoista ilmoitetaan alueen sisääntuloteiden varsilla olevilla varotauluilla, ja ammuntojen aikana taisteluampuma-alueelle johtavat tiet suljetaan puomeilla. Saavuttaessa harjulle on varmistettava, että alueella ei ole ammuntoja käynnissä. Suljettujen puomien kiertäminen ja taisteluampuma-alueelle meno on ehdottomasti kielletty.¹¹

5.2.1. Satakunnan seutukaava 5, Natura 2000-verkosto sekä puolustusvoimien alueet

Satakunnan seutukaavassa 5 puolustusvoimien alueet on osoitettu ER-merkinnällä (ER, erityistoimintojen alue, liikkuminen rajoitettua). Merkinnällä on osoitettu alueita, joille yleisön pääsy on kielletty tai rajoitettu, mm. eräät puolustusvoimien alueet. Luonnonsuojelullisia arvoja omaavat erityistoimintojen alueet on seutukaavassa rajattu erikseen muista puolustusvoimien käytössä olevista alueista ja niitä koskevat aluekohtaiset erityismääräykset sekä erityissuosituksiset (Kankaanpää ER-31, ER-32, ER-34, ER-36, ER-80, ER-261, ER-262, ER-264 sekä Karvia ER-35 ja ER-83). Erityismääräyksen mukaan ko. alueiden yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa ja suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueen suojeluarvoon ja säilyttää alue mahdollisimman luonnonmukaisena. Ennen vallitsevia olosuhteita merkittävästi muuttaviin toimenpiteisiin ryhtymistä tulee valtion luonnonsuojeluviranomaiselle varata mahdollisuus lausunnon antamiseen asiasta.

Edellämainitut luonnonsuojelullisia arvoja omaavat erityisalueet kuuluvat Natura 2000-verkoston luonnonsuojelulain (lsl) nojalla toteutettavaksi tarkoitettuihin alueisiin (ks. taulukko 1). Natura 2000-verkosto on vahvistettu Satakunnan seutukaavan 5 laadinnan jälkeen. Joidenkin alueiden kohdalla on pieniä eroavaisuuksia ER- ja Natura-rajauksien (lsl) kesken. Lisäksi merkittävä osa Pohjankankaan (ER-30), Hämeenkanan (ER-260) sekä Huovinrinteen (ER-56) alueista kuuluu maa-aineslain nojalla toteutettaviin Natura 2000-verkoston alueisiin. Kaikkiin edellä mainittuihin alueisiin liittyy Natura-kuvauksissa seuraavaa maininta: "Alueen suojelu ei rajoita puolustusvoimien toimintaa ja sen kehittämistä."

Taulukko 1. Puolustusvoimien toimintoihin liittyvät alueet Satakunnan seutukaavassa 5. Luonnonsuojelulain nojalla toteutettavat Natura 2000-verkoston kohteet on varjostettu.

- Merkintöihin liittyvä selityskooste on liitteessä 2.

¹ Läntisen maanpuolustusalueen esikunta. Lausunto Satakunnan maakuntaohjelmasta 2007-2010 EC8510 10.7.2006.

² Metsähallituksen puitesopimus 17.12.2001. Sopimus 22.9.2000; VM, MMM ja PLM. Pääesikunta, ohje. R4302/16/D/III.

³ <http://www.senaatti.com> ; viittaus 11.1.2007

⁴ <http://www.kruunuasunnot.fi/yritysesittely/toiminta-ajatus.shtml> ; viittaus 11.1.2007

⁵ Tykistörikaati, ympäristöohjelma

⁶ <http://www.ilmavoimat.fi/index.php?id=144> : viittaus 11.1.2007

⁷ Ympäristöministeriö 2006

⁸ Ympäristöministeriö 2006

⁹ Satakuntaliitto 2006

¹⁰ Satakuntaliitto 2006, edunvalvonnan kärkihankkeet

¹¹ <http://www.mil.fi/maavoimat/joukot/porpr/> 24.10.2006

¹² Liimatainen, J. 2007

Taulukko 1.

KUNTA	SK 5 TUNNUS JA ALUEEN NIMI
Harjavalta, Kokemäki	ER-6, Merstola
Honkajoki, Karvia, Kankaanpää	ER-30, Pohjankangas
Honkajoki	EO-15, Satamakeidas
Jämijärvi	ER-260, Hämeenkanngas
Karvia	ER-34, Rummunlähteet
	ER-35, Kaurakeidas
	ER-83, Ritanevan lähde
	ER-267, Kantinkangas
Kankaanpää	ER-29, Niinisalo
	ER-31, Mustakeidas
	ER-32, Suonreittenkeidas
	ER-33, Kiviahteen lähteet
	ER-34, Rummunlähteet
	ER-36, Karhulankeitaan lähteet
	ER-80, Peijarin rannesuo
	ER-261, Isokeidas
	ER-262, Viheräperänkeidas
	ER-264, Hämeenkanngan rantavallit
	ER-265, Mustakeitaan lähde
	ER-266, Viheräperänkeidas
Kokemäki	ER-37, Piikajärvi
Köyliö, Säkylä	ER-56, Huovininne
Luvia	ER-272, Pirskeri
Merikarvia	ER-168, Jukolanniemi
Rauma	ER-258, Kuuskajaskari
Säkylä	ER-194, Säkylänharju
Kankaanpää	SL-244, Hirsikankaankeidas; sijaitsee osittain SK:n 5 ER-30 - alueella
Säkylä	S-481, Alhonkulman konsilot; liittyy välittömästi puolustusvoimien alueeseen
Jämijärvi	SL-427, Niiniharjun lehmuessiintymä
Honkajoki, Kankaanpää, Karvia	M-243, ampuma-alueen reuna-alue
Köyliö, Säkylä, Vampula	M-229, Säkylänharjun lähialueet
Jämijärvi	VL-340, Niiniharju
Kankaanpää	VL-92, Kuninkaanlähde
Jämijärvi	LL-4, Jämijärven lentokenttä
Jämijärvi, Kankaanpää, Karvia	kh-79, Hämeenkanngan-Pohjankankaan tie
Säkylä	kh-46, Huovintie
Kankaanpää	kh-89, Vihteljärvi-Niemenkylä
Kankaanpää	kh-406, varuskunnan sairaala
Jämijärvi	ah-6, Krupulähde-Uhrilähde
Kankaanpää, Jämijärvi	ah-444, Hämeenkanngas-Soininharju
Kankaanpää, Karvia	ah-451, Pohjankangas
Kankaanpää	ah-452, Järvikeidas
Karvia	ah-454, Kauniskangas
Säkylä	ah-484, Säkylänharju
Jämijärvi	pv-9, Niiniharju
Jämijärvi	pv-10, Lakiaharju
Karvia	pv-11, Kantinkangas
Kankaanpää	pv-27, Kiviahde
Kankaanpää	pv-28, Karhulanngas
Kankaanpää	pv-29, Ylineva
Kankaanpää	pv-30, Hietaharjankangas
Jämijärvi	pv-367, Hämeenkanngas-Vihu
Jämijärvi	pv-368, Jämi
Kankaanpää	pv-370, Hämeenkanngas-Niinisalo
Säkylä, Vampula	pv-385, Säkylänharju-Virtaankangas
Kankaanpää	SM, muinaismuisto
Säkylä, Köyliö, Eura	av-1, Pyhäjärvi
Kankaanpää, Jämijärvi	ulkoilureitti
Karvia	yt, yhdystie
Kankaanpää, Säkylä	ET 1, vedenottamot
Kankaanpää, Säkylä	v, päävesijohto

5.3. Vaihtoehtojen vertailu

Teemaan liittyvät selvitykset ovat maakunta-kaavan tausta-aineistoa, jota hyödynnetään maakuntakaavan valmisteluvaiheessa. Selvitysten tuloksia on verrattu mm. paikkatieto- ja kartta-analyysiä käyttäen toteutuneeseen tilanteeseen **(VE 0)**, Satakunnan seutukaavaan 5 **(VE 1)** sekä kuntien ja sidosryhmien esittämiin muutostarpeisiin **(VE 2)**. Arvioinnin perusteella muodostetaan Satakunnan maakuntakaavan valmisteluvaiheen **(VE 3)** teemaa käsittelevä ehdotus.

Liitteessä 3 on käyty läpi puolustusvoimia koskevien aluevarausten (EP, EAH, M/ep, ep/keh-

tämisen kohdealuetta kuvaava merkintä, ea sekä SL) käsittely tässä teemaraportissa. Raportissa käsitellään puolustusvoimien käytössä olevilla alueilla olevat suojelualueet siltä osin kuin niitä ei ole käsitelty Satakunnan viher- ja virkistysverkkoselvityksessä¹. Tässä yhteydessä on myös huomattava, että maa-aines- ja pohjavesikysymykset käsitellään "Maa-ainesvarat ja pohjavesi" –teemaraportissa² ja liikennettä koskevat asiat "Liikennejärjestelmä ja liikenneverkko" –teemaraportissa³. Turvetuotantoa sekä teknistä huoltoa käsittelevät raportit ovat tätä kirjoitettaessa parhaillaan kommenttikierroksella.

¹ Älli, E. 2006

² Liimatainen, J. 2006

³ Moilanen, J. ja H. Hyssänmäki 2006

Taulukko 2. Maanpuolustukseen liittyvien alueiden vaihtoehtoisista osoittamista-voista Satakunnan maakuntakaavassa

TEEMA	VE0 –nykytila / toteutuneisuus	VE1 –Satakunnan seutukaava 5	VE2 – muutostarpeet (kuntien ja sidosryhmien muutostarpeet)	VE3 – perusteltu ehdotus maakuntakaavaa varten
Puolustusvoimien toiminnan kehittämisen kannalta tärkeä kohdealue ep		Kehittämisperiaattemerkinnät ovat uusi maakuntakaavoituksen ja maakunnan muun kehittämisen yhdistävä merkintätyyppi.	Puolustusvoimien toimintaedellytykset ja kehittäminen turvattava.	Osoitetaan puolustusvoimien toiminnan kehittämisen kohdealue Pohjankankaalla omalla merkinnällä ep. Kehittämisen kohdealueella tulee turvata puolustusvoimien toiminnan pitkän aikavälin kehittämisestä edellytykset ja aluevaraukset. Alueisiin esitetään erillistä suunnittelu-määräystä ja kehittämissuosituksia.
Erytysalueet (E)	Satakunnan seutukaavassa 5 olevat kohteet ovat puolustusvoimien käytössä lukuun ottamatta pienialaisia kohteita Raumalla, Harjavallassa ja Merikarvialla (puolustusvoimien toiminta lopetettu).	ER - Erytystoimintojen alue, liikkuminen rajoitettua. Merkinnällä on osoitettu alueita, joille yleisön pääsy on kielletty tai rajoitettu, mm. eräät puolustusvoimien alueet. Erytystoimintojen alueella ei muu kuin asianomaista rakentamista palveleva rakentaminen voi yleensä tulla kysymykseen. Puolustusvoimien ja merivartiolaituksen alueita on osoitettu 24 kpl ja maapinta-ala on lähes 17 500 ha. Osa puolustusvoimien ER-alueista on alueita, joilla on suojeluarvoja. Ne on eroteltu muista erityisalueista omalla numerosymbolilla (14 aluetta). Alueisiin liittyy myös erityismääräys ja –suositus.	Puolustusvoimien toimintaan varattavien erityisalueiden laajuus tulee tarkastaa maakuntakaavan valmisteluvaiheessa. Yleensäkin puolustusvoimien toimintaedellytyksen tulee turvata ja huomioida maakunnan kehittämistä keskeisesti ohjaavassa asiakirjassa, jonka ajallinen ulottuvuus on jopa vuosikymmeniä.	Osoitetaan Satakunnan seutukaavassa 5 olevat erityistalustoimintojen alueet merkinnällä EP (puolustusvoimien alueet) ja EAH (ampuma- ja harjoitusalueet). Alueisiin esitetään erillistä suunnittelu-määräystä.
Maa- ja metsätaloustalustarpeet alueet M		M-merkinnällä on osoitettu pääasiassa maa- ja metsätaloustaloustalustarpeita varten tarkoitettuja alueita, joita voidaan käyttää alueen pääasialliseen käyttö-tarkoitukseen sanottavasti haittaamatta ja luonnetta muuttamatta myös muihin tarkoituksiin, kuten haja-asutusalueeseen pysyvään ja loma-asutukseen sekä jokamiehen oikeuden rajoissa ulkoiluun ja retkeilyyn. Alueille Honkajoki, Kankaanpää, ja Karvia M-243 (ampuma-alueen reuna-alue) sekä Köyliö, Säkylä ja Vampula M-229 (Säkylänharjun lähialueet) ei saa rakentaa asuntoja eikä loma-asuntoja.		Muutetaan seutukaavan merkintä M → M/ep, maa- ja metsätaloustalustarpeita varten alue, jolla on erityistä merkitystä puolustusvoimien toiminnan kannalta. Alueella on voimassa MRL:n 33 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus. Alueiden käyttö perustuu maanomistajan kanssa laadittavaan sopimukseen. Liikkuminen alueilla saattaa olla turvallisuussyistä rajoitettua. Lähtökohtana aluevarauksien rajaukselle ovat SK:n 5 aluerajaukset. Uusi merkintä ja aluevaraus Hämeenkaan osalta.
Ampuma- ja harjoitusalueen ohjeellinen melualue me/v	Ampuma- ja harjoitusalueiden käytöstä aiheutuu melua.	Ei otettu huomioon seutukaavassa.	Ampumaratatyöryhmän mietinnössä ohjeet ampuma- ja harjoitusalueen melualueiden merkitsemisestä.	Osoitetaan selvitysten perusteella Pohjankankaan ja Säkylänharjun ampuma- ja harjoitusalueisiin liittyvä ohjeellinen melualue. Melualueen osoittaminen tehdään alueilla laadittujen selvitysten perusteella (selvityksen ovat vielä kesken).

5.4. Perusteltu ehdotus puolustusvoimien toimintaan liittyvien alueiden esittämisestä (VE3)

Alue-ehdotuksia koskevat kuvat 3 ja 4 ovat raportin lopussa karttaliitteinä.

5.4.1. Kehittämisperiaattemerkinnät

Kehittämisperiaatteita koskevilla merkinnöillä ja niihin liittyvillä määräyksillä osoitetaan alueita, jotka ovat merkittäviä maakunnan tavoitellun kehityksen kannalta ja joihin tästä syystä kohdistuu muussa suunnittelussa huomioon otettavia alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen kehittämistarpeita. Merkintätyyppi antaa uusia mahdollisuuksia maakunnan alueiden käytön suunnittelun ja alueen muun kehittämisen yhteen niveltämiselle. Kehittämisperiaatteet voivat koskea maakunnan kehittämisen kannalta tärkeitä alueidenkäyttökysymyksiä, joihin liittyvät yksityiskohtaisemmat aluevaraukset tai muut alueiden käyttöön liittyvät järjestelyt on tutkittava kuntatasolla tai muun suunnittelun yhteydessä. Kehittämisperiaatteisiin liittyvät maakuntakaavamääräykset koskevat siten lähes aina toteuttavaa suunnittelua.

Puolustusvoimien toiminnan kehittämisen kohdealue

Merkinnällä osoitetaan alueita, joille puolustusvoimien valtakunnallisesti ja kansainvälisesti merkittävien toimintojen vuoksi kohdistuu alueidenkäyttöllisiä kehittämistarpeita, kuten varuskunta-, varikko-, harjoitus-, koulutus- ja muita vastaavia maanpuolustustoiminnan kehittämistavoitteita.

Suunnittelumääräys:

Kehittämisen kohdealueella tulee turvata puolustusvoimien toiminnan pitkän aikavälin kehittämisedellytykset ja aluevaraukset. Erityistä huomiota alueen suunnittelussa tulee kiinnittää olemassa olevan asutuksen yleiseen turvallisuuteen, alueella harjoitettavaan elinkeinotoimintaan sekä erityisiin luonto- ja maisematarpeisiin, yleisiin virkistystarpeisiin sekä pohjaveden suojelun vaatimiin toimenpiteisiin. Alueen käyttöä suunniteltaessa on sotilasviranomaiselle varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen.

Kehittämissuositus:

Kohdealueen maankäytön kehittämistarpeet tulisi selvittää yksityiskohtaisella suunnittelulla.

Perustelut

Kehittämisperiaatetta kuvaavan ep -merkinnän avulla turvataan riittävät edellytykset puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueiden kehittämiselle sekä muille maanpuolustukseen liittyville toiminnoille Pohjankankaalla. Samalla tuodaan esille vuorovaikutteisen suunnittelun näkökulma ja tarve ottaa puolustusvoimien toiminnan kehittämisessä huomioon olemassa olevan asutuksen yleinen turvallisuus, alueella harjoitettava elinkeinotoiminta sekä erityiset luonto-, maisema- ja Natura-arvot, yleinen virkistystarve sekä pohjavesien suojelun vaatimat toimenpiteet.

Merkintä perustuu maakunnan oloista johtuviin erityistarpeisiin ja se mahdollistaa puolustusvoimien toiminnan kehittämisen, mutta ottaa samalla huomioon muut kehittämistarpeet. Merkinnällä osoitetaan puolustusvoimien kehittämistarpeen alueellinen ulottuvuus ja merkintää on täsmennetty suunnittelumääräyksellä sekä kehittämissuosituksella.

Perustelut kehittämisperiaattemerkinnän käytöstä linkittyvät valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ohella Satakunnan maakuntakaavan laadintaa koskeviin tavoitteisiin¹, joiden mukaan Satakunnan aluerakenteen kannalta merkittäviä tekijöitä ovat kehitettävät varuskunnat Kankaanpään Niinisalossa ja Säkylän Huovinrinteellä. Tavoitteiden mukaan maakuntakaavan alueidenkäytön suunnittelussa otetaan huomioon maanpuolustuksen tarpeet siten, että turvataan riittävät alueelliset edellytykset varuskunnille, ampuma- ja harjoitusalueille, varikkotoiminnoille sekä muille maanpuolustuksen toimintamahdollisuuksille samalla kun huomioidaan muun yhdyskuntarakenteen, elinympäristön laadun ja säilytettävien ympäristöarvojen sekä elinkeinojen harjoittamisen asettamat vaatimukset. Varuskuntien kehittäminen on myös esillä Satakunnan maakuntavaltuuston 4.12.2006 hyväksymissä Satakunnan edunvalvonnan kärkihankkeissa sekä Satakunnan maakuntaohjelmassa 2007-2011.

Pohjankankaan ja Hämeenkaan alueet ovat Läntisen Maanpuolustusalueen tärkeimmät ampuma- ja harjoitusalueet. Vuonna 2008 toteutettavan rakennemuutoksen jälkeen em. alueet tulevat olemaan koko maavoimien tärkeimmät ampuma- ja harjoitusalueet Etelä-Suomessa.

Pohjankankaalle sijoittuvaa olemassa olevaa ampuma- ja harjoitusaluetta on pitkällä tähtäimellä tarpeen laajentaa ampuma-alueen kapeimmissa kohdissa ja erityisesti sen pohjoisosassa. Lisäksi pohjoisosan ampuma- ja

harjoitusalueella on tavoitteena muuttaa Honka-joen-Karvian tielinjaus pohjoisemmaksi. Tavoitteena on mm. pystyä ampumaan tykistöaseilla pohjoisesta etelään. Myös Kankaanpäästä Jalasjärvelle suuntautuvan (seututie 273) tielinjauksen alkuosaan liittyy muutostarpeita. Samaan kokonaisuuteen kytkeytyy mahdollinen lentokoneiden varalaskupaikan siirto valtatieltä 23. Varalaskupaikan olemassaolo on tärkeä mm. lentotiedustelutoiminnan kehittämisedellytysten turvaamisessa. Ampuma- ja harjoitusalueiden laajentamistarpeet liittyvät erityisesti turvallisuusmääräysten, tekniikan kehittymisen tai melualueiden varaamiseen.

Tulevaisuutta koskevat kehittämistarpeet voidaan muuttuvien tarpeiden perusteella tutkia yksityiskohtaisemmalla suunnittelulla laajempanakin kuin maakuntakaavassa on osoitettu.

Aluetta koskevat suunnitelmat on laadittu puolustusvoimilta saadun aineiston perusteella.

5.4.2. Aluevaraus-, kohde- ja viiva-merkinnät

Maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita osoitetaan aluevarausmerkinnöillä. Aluevarauksiin rinnastettavia kohdemerkintöjä käytetään kaavan mittakaavaan nähden pienialaisia alueita osoitettaessa (esimerkiksi keskustatoimintojen alueet) tai kun aluevarauksen ulottuvuudella ei ole ylikunnallisen ohjaustarpeen tai maakuntakaavan muun sisällön kannalta merkitystä (esim. kylät).

Viivamerkinnöillä osoitetaan liikenneyhteyksiä, johtoja ja osa-alueita. Aluevarauksia voidaan tavanomaisen aluevarausuunnittelun tarpeiden lisäksi käyttää täsmentämään ja tarkentamaan kehittämisperiaatteita tai osa-alueiden erityisominaisuuksia.

Aluevarausmerkinnöillä osoitetaan alueen pääasiallinen käyttötarkoitus. Aluevarausmerkinnät ovat toisensa poissulkevia siten, että samalla alueella ei voi samanaikaisesti olla voimassa kahta eri aluevarausmerkintää. Aluevarausmerkintöihin rinnasteiset viiva- ja kohdemerkinnät ovat aluevarausmerkinnöistä poiketen kaavan muihin merkintöihin nähden päällekkäisiä.

Puolustusvoimien alue

Merkinnällä osoitetaan puolustusvoimien käytössä olevat varuskunta-, varikko-, harjoitus- ja muut vastaavat alueet. Näillä alueilla liikkuminen saattaa olla turvallisuussyistä rajoitettua.

Suunnittelumääräys:

Alueen käyttöä suunniteltaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota luonto- ja ympäristöarvoihin, meluntorjuntaan, pohjavesien suojeluun sekä turvallisuuteen.

Perustelut

Merkinnällä EP osoitetaan puolustusvoimien käytössä olevat varuskunta-, varikko-, harjoitus- ja muut vastaavat alueet. Tällaisia alueita on Kankaanpäässä (Niinisalo), Säskylässä (Huovinrinne) sekä Kokemäellä (Piikajärvi). Näillä alueilla liikkuminen saattaa olla turvallisuussyistä rajoitettua. EP-alueiden pinta-ala on noin 765 ha.

Säskylän Huovinrinteellä sijaitseva Porin Prikaati kuuluu maamme kehitettävien varuskuntien joukkoon. Prikaati on Läntisen maanpuolustusalueen valmiusyhtymä ja kansainvälinen valmiusjoukon pääkouluttaja. Lisääntyvä kansainvälinen yhteistoiminta vaikuttaa voimakkaasti juuri Säskylässä ja Satakunnassa.

Kankaanpään Niinisalo kuuluu myös kehitettäviin varuskuntiin. Niinisalossa toimii useita yksiköitä. Tykistöprikaatiin on keskitetty Läntisen Maanpuolustusalueen valmiusyhtymän tykistöjoukkojen koulutus ja Puolustusvoimien lentotiedustelutoiminta. Myös Puolustusvoimien koeampumatoiminta on keskitetty Niinisaloon. Koeampumalaitos vastaa Puolustusvoimien koko koeampumatoiminnan käytännön toteuttamisesta. Tykistöprikaatiin kuuluva Tykistökoulu antaa korkeakoulutasoista aselajikoulutusta osana Maasotakoulun ja Maanpuolustuskorkeakoulun koulutusjärjestelmää.

Puolustusvoimien EP aluevarausmerkintä eroaa Satakunnan seutukaavan 5 puolustusvoimia koskevasta erityisaluevarauksesta ER siten, että puolustusvoimien käytössä olevat varuskunta-alueet sekä puolustusvoimien käytössä olevat ampuma- ja harjoitusalueet erotetaan omilla merkinnöillä toisistaan.

EAH

Ampuma- ja harjoitusalue

Merkinnällä osoitetaan puolustusvoimien käytössä olevat ampuma- ja harjoitusalueet. Näillä alueilla liikkuminen saattaa olla turvallisuussyistä rajoitettua.

Suunnittelumääräys:

Alueen käyttöä suunniteltaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota luonto- ja ympäristöarvoihin, meluntorjuntaan, pohjavesien suojeluun sekä turvallisuuteen.

Perustelut

Merkinnällä EAH osoitetaan puolustusvoimien käytössä olevat valtakunnallisesti merkittävät ampuma- ja harjoitusalueet maanpuolustuksen tarpeita varten. Puolustusvoimien käytössä olevia ampuma- ja harjoitusalueina käytettävissä erityistoimintojen alueita ovat Honkajoen, Jämijärven, Karvian ja Kankaanpään kuntien alueilla sijaitsevat Pohjankangas, Hämeen kangas ja Kantinkangas sekä Köyliön, Säkylän ja Vampulan kuntien alueilla sijaitseva Säkylänharju.

Tykistöprikaatin Pohjankankaan ja Hämeen kankaan sekä Porin Prikaatin ampuma- ja harjoitusalueet ovat valtakunnallisesti merkittäviä. Tykistöprikaati sekä Porin Prikaati kuuluvat maamme kehitettävien varuskuntien joukkoon.

Ampuma- ja harjoitusalueiden pinta-alat (yhteensä noin 16 295 ha) ovat seuraavat: Säkylänharju n. 3545 ha, Pohjankangas n. 8850 ha, Hämeen kangas n. 3800ha ja Kantinkangas n. 100 ha. Pinta-alat käsittävät vain EAH-merkinillä osoitettavat alueet.

Ampuma- ja harjoitusalueiden toiminnot aiheuttavat melu-, paine- ja värinävaikutuksia, jotka tulee ottaa huomioon ko. alueiden lähialueilla maankäytön suunnittelussa ja rakennuslupamenettelyssä.

Alueille ei ole osoitettu vaara-alueita, koska alueilla tapahtuvien harjoitusten luonteesta riippuen alueet saattavat olla joko kokonaan tai osittain vaara-alueita, jolloin turvallisuussyistä liikkuminen niillä on rajoitettua.

Puolustusvoimien EAH alueet ehdotetaan Pohjankankaalla ja Hämeen kankaalla osoitettavan pääosin Satakunnan seutukaavan 5 erityistoimintojen aluevarauksia ER-30 (Pohjankangas) ja ER-260 (Hämeen kangas) koskevien rajauksien mukaisesti. Porin Prikaatiin

kuuluvalla Säkylänharjulla aluetta ehdotetaan laajennettavan ER-56 (Huovinrinne) alueen kaakkoisosista (noin 700 ha). Samalla seutukaavassa ollut ER-194 aluevaraus yhdistetään samaan kokonaisuuteen. Perusteluna laajennukselle on puolustusvoimien käyttöön hankitut alueet ja toiminnan laajeneminen kyseiselle alueelle.

M/ep

Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityistä merkitystä puolustusvoimien toiminnan kannalta

Merkinnällä osoitetaan puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueiden läheisyydessä sijaitsevia maa- ja metsätalousvaltaisia alueita, joiden käyttö ampuma- ja harjoitusalueena perustuu maanomistajan kanssa laadittavaan sopimukseen. Ampuma- ja harjoitusalueina käytettävillä maa- ja metsätalousvaltaisilla alueilla liikkuminen saattaa olla turvallisuussyistä rajoitettua. Alueella on voimassa MRL:n 33 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys:

Alueen käytön suunnittelussa on maa- ja metsätaloustalouden turvaamisen lisäksi kiinnitettävä erityistä huomiota puolustusvoimien toiminnan turvaamiseen ja yleiseen turvallisuuteen. Alueelle ei tule suunnitella asunto- tai loma-asuntoalueita. Lisäksi alueen käyttöä suunniteltaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota luonnon- ja ympäristöarvoihin, meluntorjuntaan, pohjavesien suojeluun sekä turvallisuuteen. Alueen käyttöä suunniteltaessa on sotilasviranomaisille varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen.

Perustelut

Merkinnällä M/ep turvataan puolustusvoimien käytössä olevien entistä pidemmälle kantavien asejärjestelmien toimintamahdollisuudet ja liikkuvien joukkojen kouluttamistarpeet (VNS 6/2004) sekä otetaan erityisesti huomioon turvallisuusnäkökohdat ja meluasiat. Alueita voidaan tilapäisesti tarvita esim. joukkojen liikutteluun. Alueiden yhteenlaskettu pinta-ala on noin 3280 ha (Säkylänharju n. 1500 ha, Pohjankangas n. 935 ha ja Hämeen kangas n. 845 ha).

MRL:n 33 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus on tarpeen puolustusvoimien käytössä olevien ampuma- ja harjoitusalueiden toimintaedellytysten turvaamiseksi. Rakentamisrajoituksen alueella ei lupaa raken-

nuksen rakentamiseen saa myöntää siten, että vaikeutetaan maakuntakaavan toteuttamista. Jos rakennuksen rakentamiseen haetun luvan epäämisestä aiheutuu hakijalle huomattavaa haittaa, on lupa myönnettävä, jollei tässä tapauksessa valtio tai puolustusvoimat lunasta aluetta tai suorita haitasta kohtuullista korvausta.

Puolustusvoimien valtakunnallisesti merkittävien ampuma- ja harjoitusalueiden käyttöön liittyvät tekijät, erityisesti turvallisuustekijät sekä alueiden kehittämistarpeet edellyttävät alueiden käytön ajoittaista/tilapäistä rajoittamista läheisen vaara-alueen tai muun ympäristöönsä käyttörajoituksia aiheuttavan luonteen vuoksi. Tällaisia maa- ja metsätalousvaltaisia alueita, joilla on merkitystä puolustusvoimien toiminnalle ja kehittämiselle sekä yleiselle turvallisuudelle on Tykistöprikaatin sekä Porin Prikaatin ampuma- ja harjoitusalueiden lähialueilla Pohjan-kankaalla, Hämeenkanalla ja Säkylänharjulla.

M/ep-alueilla on sekä yksityisessä omistuksessa olevia että Metsähallituksen puolustusvoimien käyttöön hankkimia alueita. Alueiden käyttö ampuma- ja harjoitusalueena perustuu maanomistajien kanssa laadittavaan sopimukseen. Puolustusvoimien toiminnan kannalta tärkeitä alueita tulisi tarvittaessa hankkia vapaaehtoisin kaupun valtion omistukseen. Lähtökohtana tulisi olla puolustusvoimien sekä maanomistajien intressien yhteensovittaminen sekä maatilojen elinkelpoisuuden turvaaminen. Muina toteuttamiskeinoina tulevat tarvittaessa kyseen lähinnä osto, maanvaihto ja lunastus.

Pohjankankaan ja Hämeenkanan alueet ovat Läntisen Maanpuolustusalueen tärkeimmät ampuma- ja harjoitusalueet. Edellämainitut alueet tulevat olemaan koko maavoimien tärkeimmät ampuma- ja harjoitusalueet Etelä-Suomessa 1.1.2008 toteutettavan rakennemuutoksen jälkeen. Ampuma- ja harjoitusalueiden laajentamistarpeet liittyvät mm. turvallisuusmääräysten, sotatekniikan kehittymisen tai melualueiden varaamiseen. Päätökset ampuma-alueiden käytöstä ja alueilla tapahtuvasta toiminnasta sekä maa-alueiden hankinnasta tehdään pääesikunnassa.

Aluetta koskevat suunnitelmat on laadittu puolustusvoimilta saadun aineiston perusteella

Ampumarata

Merkinnällä osoitetaan puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueilla sijaitsevat ampumaradat ja ampumahiihtostadionit, joilla on ylikunnallista yhteiskäyttöä harrastajajärjestöjen kanssa.

Suunnittelumääräys:

Alueen käyttöä suunniteltaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota turvallisuuteen, melun- torjuntaan, pohjavesien suojeluun sekä luonnon ja ympäristöarvoihin.

Perustelut

Merkinnän ea tavoitteena on turvata puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueille sijoittuvien ampumaratojen ylikunnallinen kehittäminen sekä toimintojen keskittäminen.

Tieliikenteen yhteystarve (st)

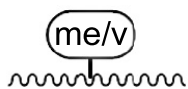
Merkinnällä osoitetaan sellaiset liikenneverkon rakenteen kannalta tarpeelliseksi todetut uudet tieyhteydet, joista ei ole olemassa riittäviä selvityksiä tai suunnitelmia tai joiden sijainti ja toteutustapa ovat vielä ratkaisematta tai niihin liittyy huomattavaa epävarmuutta.

Perustelut

Liikenneyhteyksiä koskevat muutostarpeet on käsitelty "Liikennejärjestelmä ja liikenneverkko" –teemaraportissa². Puolustusvoimien alueiden käyttö ja –kehittämistarpeiden suunnittelun yhteydessä on em. teemaraportin valmistumisen ja käsittelyn jälkeen noussut esille puolustusvoimien toiminnasta aiheutuva tielinjauksen muutostarve Kankaanpää-Jalasjärvi seututien 273 liittymisessä valtatiehen 23. Seututien 273 linjauksen muutostarve sekä lentokoneiden varalaskupaikan siirtotarve valtatieltä 23 on esitetty Pohjankankaan ampuma-alueen maankäyttösuunnitelmassa³ sekä Niinisalon tieverkko-suunnitelmassa⁴. Seututien 273 uuteen yhteystarvetarkasteluun kytkeytyy myös Kankaanpää-Ikaalinen seututien 261 liittymisen tarkastelu valtatielle 23 Niinisalon itäpuolella sekä Niinisalon varalaskupaikka valtatiellä 23. Varalaskupaikalla on merkitystä mm. lentotiedustelutoiminnan kehittämisestä turvaamisessa.

5.4.3. Alueiden erityisominaisuuksia ilmentävät merkintätyypit

Maakuntakaavan osa-alueiden erityisominaisuudet voivat liittyä luonnon- tai kulttuuriympäristön, maiseman sekä luonnonvarojen erityisiin arvoihin. Erityisominaisuuksia voivat olla myös osa-alueiden alueidenkäyttöä erityisesti rajoittavat ominaisuudet, kuten melu- ja vaara-alueet tai suojavyöhykkeet. Tähän merkintäryhmään kuuluvat myös rakentamisrajoitus-alueen laajentamista tai poistamista koskevat merkinnät. Osa-alueiden erityisominaisuuksia osoittamaan voidaan käyttää rasteri- tai viiva-merkintöjä. Erityisominaisuuksia osoittavien merkintöjen alueella voi olla monenlaista alueidenkäyttöä. Jotkin erityisominaisuuksia ilmentävät merkinnät viittaavat tarpeisiin, joiden toteutus tapahtuu erityislainsäädännön kautta. Tällöin osa-aluemerkinnän merkitys on ensisijaisesti informatiivinen. Kuten kehittämisperiaatemarkkintöjäkin, voidaan erityisominaisuuksia osoittavia merkintöjä käyttää muiden merkintöjen kanssa päällekkäisesti.

Ampuma- ja harjoitusalueen ohjeellinen melualue

Merkinnällä osoitetaan Pohjankankaan ja Säkylänharjun ampuma- ja harjoitusalueisiin liittyvä ohjeellinen melualue, jolla melutaso ylittää ajoittain puolustusvoimien ohjeessa mainitun (13.7.2005) määritellyt raskaiden aseiden ja räjähteiden aiheuttaman ympäristömelun suositusarvot.

Suunnittelumääräys:

Ampuma- ja harjoitusalueen ohjeelliselle melualueelle ei tule suunnitella tai osoittaa raskaiden aseiden ja räjähteiden aiheuttamalle melulle herkkiä toimintoja. Yleis- ja asemakaavoituksessa ja rakennussuunnittelussa tulee ottaa huomioon valtioneuvoston päätöksen mukaiset melutason ohjearvot sekä puolustusvoimien raskaiden aseiden ja räjähteiden aiheuttaman ympäristömelun suositusarvot.

Rakentamismääräys:

me/v melualueella on voimassa MRL:n 33 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus. Alueelle ei tule suunnitella asumista tai muita melulle herkkiä toimintoja. Rajoitus on tarpeen puolustusvoimien käytössä olevan ampuma- ja harjoitusalueen toiminnan turvaamiseksi.

Huomautus:

Puolustusvoimien toimintaan liittyvät melualueet on tarpeen ottaa huomioon maakuntakaava-prosessissa. Tällä hetkellä Pohjankankaan ja Säkylänharjun ampuma- ja harjoitusalueelle ei ole vielä määritelty melualueita, joten tässä puolustusvoimien alueisiin liittyvässä teema-raportissa niitä ei ole vielä ollut mahdollista osoittaa. Molemmilla alueilla on käynnissä melu-selvityksen laadinta. Melualueen rajausta tehdään edellä mainittujen selvitysten perusteella.

¹ Satakuntaliitto 2004

² Moilanen, J. ja H. Hyssänmäki 2006

³ Niinisalon varuskunta (2001). Pohjankankaan ampuma-alueen maankäyttösuunnitelma. Puolustushallinnon rakennuslaitos 15.03.2002; lausuntojen jälkeen muokattu suunnitelma.

⁴ Tielaitos 1999: Niinisalon tieverkkosuunnitelma. Turun tiepiiri 16.8.1999, 99/02/PTS/225, 802/97/02/T.

Taulukko 3. Selvityksen esitykset puolustusvoimien toimintaan liittyvistä aluevaraus- ja kehittämisperiaatemerkinnöistä (EP, EAH, M/ep, ea, kehittämisperiaatemerkintä ep sekä tieliikenteen yhteystarve). Merkintöjen sijainti on esitetty karttaliitteen kuvissa 3 ja 4.

Huom! maakuntakaavassa alueet osoitettaneen ilman numeromerkintää

KUNTA	SELVITYKSEN EHDOTUS	HUOMIOITAVAA
Honkajoki, Jämijärvi, Kankaanpää, Karvia	ep, puolustusvoimien toiminnan kehittämisen kohdealue	Merkinnällä osoitetaan alueita, joille puolustusvoimien valtakunnallisesti ja kansainvälisesti merkittävien toimintojen vuoksi kohdistuu alueidenkäytöllisiä kehittämistarpeita, kuten varuskunta-, varikko-, harjoitus-, koulutus- ja muita vastaavia maanpuolustustoiminnan kehittämistavoitteita.
Honkajoki, Karvia, Kankaanpää	EAH-6, Pohjankangas	Pohjankankaan ja Hämeenkanan alueet ovat Läntisen maanpuolustusalueen tärkeimmät ampuma- ja harjoitusalueet. Alueella sijaitsee puolustusvoimien käytössä oleva ampumarata-alue, jolla on myös yhteiskäyttöä paikallisten ampumaseurojen kanssa.
Jämijärvi, Kankaanpää	EAH-260, Hämeenkanas	Pohjankankaan ja Hämeenkanan alueet ovat Läntisen maanpuolustusalueen tärkeimmät ampuma- ja harjoitusalueet. Alueella sijaitsee mm. puolustusvoimien käytössä olevia ampumaratoja sekä ampumahiihtostadion. Huom! Myös Hämeenkanan ER-260 alueeseen liittyvä lähivirkistysalue (VL-340, Niiniharju) on suurelta osin Metsähallituksen hallinnassa olevaa aluetta, jonka pääkäyttäjänä käyttövuokrasopimuksella on puolustusvoimat. Vaikka osa alueesta on vuokrattu Jämi-Säätiölle, myös ko. osaan on puolustusvoimilla vuokrasopimuksen mukaan käyttöoikeus. VIVI-selvityksessä alueen rajausta on ehdotettu hieman tarkistettavan (supistus) lentotiedustelutoimintaan rajautuvan alueen osalta. Mietittävä mahdollinen RM-alue (matkailupalvelujen alue) Jämillä (matkailuselvitys) ja luontomatkailun kehittämisen kohdealue. Hämeenkanalla on käynnissä Metsähallituksen toimesta koko aluetta koskevan hoito- ja käyttösuunnitelman (HKS) laadinta.
Karvia	EAH-267, Kantinkangas	Erityisharjoitusalue (ns. lentokentän alue), osalla aluetta mm. maa-ainestenottoa/ ottolupa Moreniällä. Alueen käyttötarkoitus on vastaava kuin Hämeenkanalla.
Köyliö, Säkylä	EAH-194, Säkylänharju	Alue koostuu lähiharjoitusalueesta sekä taisteluampuma-alueesta, jolle on sivullisilta pääsy kielletty. Alueen lounaisosissa sijaitsee helikopteritoimintaan tarkoitettu alue. Lisäksi alueella on koulu- ja taisteluampumaradat sekä ampumahiihtokeskus, joilla on yhteiskäyttöä paikallisten ampumaseurojen kanssa.
Kankaanpää	EP-29, Niinisalon varuskunta-alue	
Säkylä	EP-56, Huovirinteen varuskunta-alue	
Kokemäki	EP-37, Piikajärvi	Piikajärven pienlentokenttä kuuluu Turun ja Porin sotilasläänin Esikunnan ja Porin Prikaatin vastuualueeseen. Alueella on mm. harrasteilmailua.
Honkajoki, Jämijärvi, Kankaanpää, Karvia	M/ep-243, ampuma- ja harjoitusalueen lähi-alueet (Pohjankangas, Hämeenkanas)	Merkinnän tavoitteena on turvata entistä pidemmälle kantavien asejärjestelmien ja liikkuvien joukkojen kouluttamistarpeet (VNS 6/2004) sekä ottaa erityisesti huomioon turvallisuusnäkökohdat ja meluasiat.
Köyliö, Säkylä, Vampula	M/ep-229, ampuma- ja harjoitusalueen lähialueet (Säkylänharju)	Merkinnän tavoitteena on turvata entistä pidemmälle kantavien asejärjestelmien ja liikkuvien joukkojen kouluttamistarpeet (VNS 6/2004) sekä ottaa erityisesti huomioon turvallisuusnäkökohdat ja meluasiat.
Kankaanpää, Säkylä	ea, ampumarata	Merkinnällä osoitetaan puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueilla sijaitsevat ampumaradat ja hiihtostadionit, joilla on yhteiskäyttöä seudulla olevien harrastajajärjestöjen kanssa.
Kankaanpää	tieliikenteen yhteystarve	Merkinnällä osoitetaan sellaiset liikenneverkon rakenteen kannalta tarpeelliseksi todetut uudet tieyhteydet, joista ei ole olemassa riittäviä selvityksiä tai suunnitelmia tai joiden sijainti ja toteutustapa ovat vielä ratkaisematta tai niihin liittyy huomattavaa epävarmuutta.

5.5. Natura 2000-verkosto puolustusvoimien alueella

Satakunnan seutukaavassa 5 olevat suojelu- arvoja omaava alueet (Kankaanpää ER-31, ER-32, ER-34, ER-36, ER-80, ER-261, ER-262, ER-264 sekä Karvia ER-35 ja ER-83) kuuluvat Natura 2000-verkoston luonnonsuojelulain nojalla toteutettaviin alueisiin. Ne ehdotetaan merkittävän maakuntakaavaan vastaavankaltaisella tavalla kuin muutkin Natura 2000-verkoston luonnonsuojelulla toteutettavat alueet viher- ja virkistysverkkoselvityksessä esitetyn periaatteen mukaisesti¹. Satakunnan seutukaavassa 5 nämä kohteet on eritelty muista erityistoimintojen alueista erillisiksi alueiksi, joihin liittyy erityissuositus. Valtioneuvoston Satakunnassa sijaitsevia puolustusvoimien alueita koskevassa päätöksessä on otettu huomioon puolustusvoimien toiminta ja ko. alueiden Natura-kuvauksissa on seuraava maininta: "Alu-

een suojelu ei rajoita puolustusvoimien toimintaa ja sen kehittämistä."

Todettakoon myös, että esim. Kainuun maakuntakaavan kaavaehdotuksessa² puolustusvoimien aluevarauksien sisällä on eroteltu erikseen mm. omalla aluevarausmerkinnällä luonnonsuojelualue (SL) sekä alueiden erityisominaisuuksia kuvaavalla merkinnällä Natura-verkostoon kuuluvat alueet, luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät alueet sekä tärkeät pohjavesialueet.

Maa-ainesvaroja ja pohjavesiä, liikennettä, turvetuotantoa, vesihuoltoa, kulttuuriympäristöjä yms. koskevat aluevarausesitykset käsitellään viher- ja virkistysverkkoselvityksen tapaan erillisissä teemaraporteissa³. Myös nämä teemat liittyvät puolustusvoimien alueisiin.

¹ vrt. Älli, E. 2006

² Kainuu maakunta-kuntayhtymä 2006

³ Liimatainen, J. 2006, Moilanen, J. & H. Hyssänmäki 2006

Taulukko 4. Ehdotus välittömästi puolustusvoimien EP- ja EAH- aluevarauksiin liittyvistä luonnonsuojelualueista SL (ks. karttaliitteen kuvat 3 ja 4). Suojelualuemerkintä ko. alueiden osalta perustuu niihin Natura 2000-verkoston alueisiin, jotka on tarkoitus toteuttaa luonnonsuojelulain nojalla.

- Merkintä SK 5 tarkoittaa Satakunnan seutukaavaa 5.

KUNTA	ALUEEN TUNNUS JA NIMI	SELVITYKSEN EHDOTUS
Karvia	SL-2082, Rummunlähteet	Aluerajaus kuten SK:n 5 ER-alue.
	SL-2084, Kaurakeidas	Aluerajauksen laajennus Natura-rajauksen mukaisesti verrattuna SK:n 5 ER-alueeseen.
	SL-2083, Ritanevan lähde	Aluerajaus kuten SK:n 5 ER-alue.
Kankaanpää	SL-2085, Mustakeidas	Aluerajaus kuten SK:n 5 ER-alue.
	SL-72 Suonreittenkeidas	SK:n 5 ER-alueen yhdistäminen laajemmaksi kokonaisuudeksi SK:n 5 SL-72, Järvikeidas alueen kanssa. Samalla aluerajauksen laajennus Natura-rajauksen mukaisesti
	SL-2086, Kiviahteen lähteet	Aluerajaus kuten SK:n 5 ER-alue.
	SL-2082, Rummunlähteet	Aluerajaus kuten SK:n 5 ER-alue.
	SL-2087, Karhulankeitaan lähteet	Aluerajaus kuten SK:n 5 ER-alue.
	SL-2088, Peijarin rannesuo	Aluerajaus kuten SK:n 5 ER-alue.
	SL-2090, Isokeidas	Alueen yhdistäminen laajemmaksi kokonaisuudeksi SK:n 5 S-192, Isokeidas alueen kanssa. Aluerajauksen laajennus Natura-rajauksen mukaisesti.
	SL-2091, Viheräperänkeidas	Aluerajaus kuten SK:n 5 ER-alue.
	SL-2092, Hämeenkaan rantavallit	Aluerajaus kuten SK:n 5 ER-alue.
	SL-2093, Mustakeitaan lähde	Aluerajaus kuten SK:n 5 ER-alue.
Säkylä	SL-244, Hirsikankaankeidas	Aluerajaus kuten SK:n 5 ER-alue.
	SL-2089, Säkylänharju	Aluerajaus kuten SK:n 5 ER-alue.
	SL-481, Alhonkankaan konsilo	Aluerajaus kuten Natura-rajaus (SK 5 S-481)

5.6. Teemaan liittyvien maakuntakaavamerkintöjen oikeusvaikutukset

Maakuntakaavan hyväksyy maakunnan liiton ylin päättävä elin eli maakuntavaltuusto. Maakuntakaavan vahvistaa ympäristöministeriö. Maakuntakaavan sisältövaatimukset on määriteltä maankäyttö- ja rakennuslaissa. Ympäristöministeriön on vahvistettava maakuntakaava, jollei se ole lainvastainen.

Maakuntakaava on keskeinen keino valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamisessa. Maakuntakaavassa otetaan huomioon valtakunnallisten tavoitteiden lisäksi maakunnan kehittämisen tavoitteet. Maakuntakaavassa esitetään alueidenkäytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Lisäksi maakuntakaavassa voidaan esittää useamman kuin yhden kunnan alueiden käytön yhteensovittamisen kannalta tarpeellisia eli ylikunnallisia tarpeita.

Maakuntakaavan ohjausvaikutukset vastaavat pääpiirteissään seutukaavan ohjausvaikutuksia. Uutta on viranomaisen velvollisuus ottaa kaava huomioon suunnittelussa ja päätöksenteossa ja lisäksi edistää kaavan toteuttamista. Lisäksi maakuntakaavassa valkoisiksi jääville alueille ei voida osoittaa alempiasteisessa kaavoituksessa ylikunnallista tai sitä merkittävämpää maankäyttöä.

Toisena keskeisenä oikeusvaikutuksena on vaikutus kuntien alueiden käytön suunnitteluun. Maakuntakaavan keskeiset periaatteet ja maakuntakaavassa esitetyt maakunnalliset tai seudulliset kaavaratkaisut ovat kunta-kaavoituksen lähtökohtana: "Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi (MRL 32.1§)". "Maakuntakaava ei ole oikeusvaikutteisen yleiskaavan eikä asemakaavan alueella voimassa muutoin kuin 1 momentissa tarkoitetun kaavojen muuttamista koskevan päätöksen osalta (MRL 32.3§)"

Yleisperiaatteet

1. Maakuntakaavan yleispiirteisyys vaikuttaa tulkintaan

Maakuntakaava sallii yleensä tietyn liikkumavaran esimerkiksi yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tai muissa toimenpiteissä. Toisaalta erityisesti suojelualueiden ja suojelumääräysten kohdalla tulkinta on tavanomaista tulkintaa täsmällisempää.

2. Valtakunnallisten, maakunnallisten ja seudullisten tavoitteiden turvaaminen korostuu

Maakuntakaavan ohjausvaikutuksen sallimaa liikkumavaraa arvioitaessa on näin ollen lähtökohtana pidettävä asian merkitystä valtakunnalliselta, maakunnalliselta tai seudulliselta kannalta.

3. Maakuntakaavan sisältö ja esitystapa vaikuttavat kaavan ohjausvaikutukseen

Maakuntakaavassa voidaan osoittaa toisaalta alueiden käytön muutosalueita ja toisaalta alueita, joiden tulisi säilyä nykyisellään.

Maakuntakaavalla pyritään entistä enemmän tukemaan maakunnan kehittämisedellytyksiä, mikä edellyttää maakuntakaavalta riittävää joustamista. Joustamista arvioitaessa tulee erityisesti edellyttää, että maakuntakaavan keskeiset ratkaisut ja tavoitteet eivät vaarannu.

6. MUUTOKSET VERRATTUNA SATAKUNNAN SEUTUKAAVAAN 5

Satakunnan seutukaavassa olleet puolustusvoimia koskevat erityisaluemerkinnät ER ehdotetaan muutettavan puolustusvoimia alueita tarkoittaviksi EP – ja EAH- merkinnöiksi. EP-merkinnällä osoitetaan puolustusvoimien käytössä olevat varuskunta-, varikko-, harjoitus- ja muut vastaavat alueet. EAH-merkinnällä osoitetaan puolustusvoimien käytössä olevat ampuma- ja harjoitusalueet. Säskylänharjun ampuma- ja harjoitusalue laajenee seutukaavan ER-56 –alueeseen verrattuna huomattavasti kaakkoisosista (n. 700 ha). Ko. laajennusalue on hankittu puolustusvoimien käyttöön. Muutoin alueisiin tehdään pieniä rajaustarkistuksia sen mukaisesti kuin alueita on hankittu puolustusvoimien käyttöön, jos alueet liittyvät välittömästi nykyisiin Satakunnan seutukaavassa oleviin ER-alueisiin. Pieniä ja irrallisia alueita ei oteta tässä vaiheessa huomioon maakunta-kaavan mittakaavan takia (1:100 000).

Suojeluarvoja omaavat erityisaluemerkinnät ER ehdotetaan muutettavan luonnonsuojelualueita kuvaaviksi SL-merkinnöiksi. Ko. alueet ovat Natura 2000-verkoston luonnonsuojelulain nojalla toteutettavaksi tarkoitettavia alueita.

Puolustusvoimien käytöstä poistuneita alueita käsittävät merkinnät poistetaan tai muutetaan nykyistä tai tulevaisuuden käyttötarpeita koskeviksi merkinnöiksi.

Ne maa- ja metsätalousvaltaisia alueet, jotka liittyvät Satakunnan seutukaavan 5 erityistoimintojen alueisiin ja joiden käyttöä on rajoitettu asumisen ja loma-asumisen osalta ehdotetaan muutettavan M- merkinnästä (maa- ja metsätalousvaltainen alue) M/ep-merkinnäksi (maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on merkitystä puolustusvoimien toiminnan, kehittämisen sekä yleisen turvallisuuden kannalta). Säskylänharjun lähialueita (M-229) käsittävää aluevarausmerkintää supistetaan alueen koillisosista nykytilanteen (tielinjaus) paremmin huomioonottavaksi ja aluetta laajennetaan lounaisosista. Ampuma- ja harjoitusalueen laajeneminen supistaa M/ep –aluetta seutukaavan M-229 alueeseen verrattuna. Hämeenkaan osalta aluevaraus on kokonaan uusi seutukaavaan verrattuna. Laajennus tukee omalta osaltaan Hämeenkaan-Jämin alueen yleisen virkistyskäytön sekä matkailupalvelujen kehittämistä.

Uutena merkintänä esitetään kehittämisperiaate-merkintää ep Pohjankankaan ampuma- ja harjoitusalueen ympärille (Tykistörikaati) sekä tieliikenteen yhteystarve valtatie 23 tuntumassa seututeiden 273 ja 261 osalta.

Melumerkintöjen osalta tilanne täsmentyy kevään 2007 aikana. Seutukaavassa ei ole meluun liittyviä merkintöjä.

Taulukko 5. Satakunnan seutukaavassa 5 olevat puolustusvoimia koskevat aluevaraukset, jotka poistuvat maakuntakaavassa.

KUNTA	SK 5 TUNNUS JA ALUEEN NIMI	SELVITYKSEN EHDOTUS
Harjavalta, Kokemäki	ER-6, Merstola	Aluevarauksen poisto. Mahdollinen uusi aluevarausmerkintä harkitaan maakuntakaavan muussa valmistelussa.
Merikarvia	ER-168, Jukolanniemi	Aluevarauksen muutos Merikarvian rantayleiskaavan mukaisesti RM-alueeksi (matkailupalvelujen alue / kohdemerkintä; matkailuselvitys)
Luvia	ER-272, Pirskeri	Aluevarauksen muutos Luvian rantaosayleiskaavan mukaisesti RM-alueeksi (matkailupalvelujen alue / kohdemerkintä?; matkailuselvitys)
Rauma	ER-258, Kuuskajaskari	ER-aluevarauksen poisto ja aluevarauksen muutos V-alueeksi (kuten Rauman yleiskaava 2003 ja VIVI-selvitys 2006)
Jämijärvi	ER-266, Viheräperänkeidas	ER-aluevarauksen poisto ja aluevarauksen muutos EO-tu. Turvetuotantoalueita koskevassa suunnittelumääräyksessä on otettu huomioon puolustusvoimien käyttötarpeet.

7. VAIKUTUSTEN ARVIOINTI VALITUN ALUEVARAUSEHDOTUKSEN OSALTA

Vaikutusten arviointia tehdään koko maakunta-kaavan suunnitteluprosessin ajan siten, että vaikutusten arviointi kulkee täydentyvästi läpi koko kaavaprosessin. Vaikutuksia selvittäessä otetaan huomioon maakuntakaavan tehtävä ja tarkoitus sekä aikaisemmin tehdyt selvitykset siinä laajuudessa, että maakuntakaavan toteuttamisen vaikutuksia voidaan arvioida riittävässä määrin.

Arviointia tehdään jo selvityksiä laadittaessa, jolloin mm. ollaan vuorovaikutteisessa yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa käsiteltävänä olevan teeman osalta. Selvityksiä laadittaessa hyödynnetään myös paikkatietoaineistoja (YKR-aineisto, maastotietokanta, kuntien kaava- yms. aineisto sekä muihin teemoihin liittyvät aineistot), joiden pohjalta on mahdollista arvioida kaavan toteuttamismatkojen vaikutuksia. Mikäli eri selvitysten perusteella esiintyy ristiriitaisia alueidenkäyttötavoitteita, perustellaan ehdotettu vaihtoehto vaikutusten arvioinnin kautta. Hyvä esimerkki useissa eri selvityksissä hyödynnettävästä aineistosta on Satakunnan luonnonsuojeluselivityksen 1995 – 1998 materiaali.

Vuorovaikutus ja tiedottaminen sekä lausuntojen ja mielipiteiden käsittely ovat keskeisessä asemassa koko kaavaprosessissa. Satakuntaliitto järjestää mm. valmistuvien selvitysten esittely- ja vuorovaikutus-/ keskustelutilaisuuksia sidosryhmille teemoittain. Lausuntojen ja mielipiteiden käsittely on osa koko maakuntakaavan vaikutusten arviointiprosessia ja ne vaikuttavat omalta osaltaan maakuntakaavan sisältöön.

Koko kaavan toteuttamisen yhteisvaikutukset arvioidaan kaavalle asetettavien sisältövaatimusten näkökulmasta ja raportoidaan kaavaselostuksessa.

7.1. Ehdotettujen alueiden toteutumiseen liittyvien mahdollisuuksien ja uhkien arviointi

Satakunnan maakuntakaavassa osoitettavat aluerajaukset ja niihin liittyvien määräyksien vaikutukset kohdistuvat yksityiskohtaisempaan kaavoitukseen ja muuhun viranomaisten harjoittamaan alueiden käyttöä koskevaan suunnitteluun ja päätöksentekoon. Satakunnan maakuntakaavan yhtenä tavoitteena on ottaa valtakunnallisten alueidenkäyttötarpeiden mukaisesti (VAT) alueidenkäytön suunnittelussa huomioon maanpuolustuksen tarpeet.

Maakuntakaavassa tutkittujen alueidenkäyttöraatkaisujen on annettava kestävä alueidenkäyttölinja pohja maakunnan kehittämiseksi samoin kuin kuntien ja muiden viranomaisten alueiden käyttöä koskevalle suunnittelulle. Maankäyttö ja rakennuslain tavoitteena (MRL 1 §) on järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään ekologisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti kestävä kehitys. Nämä kestävä kehityksen ulottuvuudet tulevat näkyviin maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:ssä esitetystä ryhmittelyssä ekologien, kulttuurien ja sosiaalisten vaikutusten sekä osittain myös taloudellisten vaikutusten osalta.

Ehdotettujen alueiden merkittävimmät ekologiset vaikutukset kohdistuvat harjoitusalueiden käytössä kuluviin osiin, kuten kulkureitteihin ja maalialueisiin. Toisaalta alueilla on myös lajistoa, joka voi hyötyä avoimista pysyvistä, paljasta hiekkaluodoista tai palaneista alustoista. Ampumaratojen osalta ekologiset haitat ovat melko pieniä ja hallittavia.

Sosiaaliset ja kulttuuriset vaikutukset liittyvät etenkin siihen, miten ihmiset kokevat puolustusvoimien vaikutuksen omassa elinympäristössään mm. asumisen ja elinkeinojen harjoittamisen osalta. Ristiriitoja aiheuttavat etenkin laajennustarpeet ja toiminnan aiheuttamat rajoitukset muulle maankäytölle.

Puolustusvoimien taloudelliset vaikutukset Satakunnassa ovat merkittävät. Varuskunnat työllistävät suoraan toista tuhatta henkilöä ja ne vaikuttavat monin tavoin myönteisesti ympäröiviin seutukuntiin palveluiden sekä ruoka- ja muiden tarvikkeiden suurkuluttajana.

Ehdotettujen alueiden vaikutuksia tarkastellaan taulukkomuotoon rakennetussa arviointiosiossa maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:ssä esitetyn ryhmittelyn mukaisesti (taulukon vaakasarakke). Arviointikooste on rakennettu mahdollisuus- ja uhkamuotoon, koska niin maankäytön suunnittelussa kuin muussakin alueellisessa kehittämistyössä yhdistyvät toisaalta mahdollisuuksien edistäminen ja toisaalta uhkien ehkäisy. Mahdollisuusosiossa arvioidaan ehdotettavien alueiden toteutumisesta johdettavia myönteisiä vaikutuksia ja vastaavasti uhkaosiossa alueen toteutumisesta tai joissakin tapauksissa myös toteutumattomuudesta aiheutuvia kielteisiä vaikutuksia.

Taulukko 6. Arvio puolustusvoimien toimintaan liittyvien EP- ja EAH-aluevarauksiin liittyvistä vaikutuksista.

MAANKÄYTTÖ- LUOKKA/	EP. puolustusvoimien alue EAH, ampuma- ja harjoitusalue ea, ampumarata EP-merkinnällä osoitetaan puolustusvoimien käytössä olevat varuskunta-, varikko-, harjoitus- ja muut vastaavat alueet. Näillä alueilla liikkuminen saattaa olla turvallisuussyistä rajoitettua. EAH-merkinnällä osoitetaan puolustusvoimien käytössä olevat ampuma- ja harjoitusalueet. Näillä alueilla liikkuminen saattaa olla turvallisuussyistä rajoitettua. ea-merkinnällä osoitetaan puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueilla sijaitsevat ampumaradat ja hiihtostadionit, joilla on ylikunnallista yhteiskäyttöä harrastajajärjestöjen kanssa.				
	VAIKUTUKSET (MRL 1 §)				
	Ihmisten elin- oloihin ja elin- ympäristöön	Maa- ja kallio- perään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoi- suuteen ja luonnonva- roihin	Alue- ja yhdyskunta- rakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalou- teen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan , maise-maan, kulttuuriperintö ön ja rakennettuun ympäristöön

MAHDOLLISUU DET / myönteiset vaikutukset					
	ei muutoksia alueen tämänhetkiseen käyttöön puolustusvoimat on merkittävä työnantaja, millä on välillisiä vaikutuksia maakunnan yritystoiminnalle sekä kuntien taloudelle varuskunta-alueet ovat kiinteä osa yhteisöjen paikallisidentiteettiä alueiden moninaiskäyttö säilyy ennallaan puolustusvoimien mahdollisuus käyttää EP – merkinnällä varattuja alueita on ensisijainen, mutta osaa ko. alueista on mahdollistaa hyödyntää myös virkistyskäytössä (Hämeen kangas, Säkylänharju) lisää turvallisuudentunnetta melu luonteeltaan tilapäistä	edistää nykytilan säilymistä geologiset muodostumat säilyvät laajamittaiselta maa-aineksenotolta	edesauttaa maiseman pysymistä avoimena → vaikuttaa myönteisesti alueella olevaan uhanalaislajistoon säilyttävät laajoja asumattomia alueita, jolla toiminta on vain ajoittaista suljetut erityisalueet säilyvät koskemattomana	alueet kytkeytyvät muuhun aluerakenteeseen ja hyödyntävät nykyistä liikenneverkkoa riittävän laajat alueet eteläisessä Suomessa vähentävät pitkiä kuljetuksia	edistää puolustusvoimien alueella sijaitsevan rakennuskulttuurin ylläpitoa ja säilymistä vanhat (historialliset) tiet pysyvät käytössä

UHAT / kielteiset vaikutukset	
	rajoittaa maankäyttöä ja ihmisten liikkumista melu- ja tärinävaikutukset lisääntyvät toiminnan kasvamisen myötä / vaikutusalueeseen vaikuttaa mm. vuodenaika ja säätila joukkojen kuljetukset aiheuttavat tieliikenneturhia – ajoittainen raskas liikenne puolustusvoimien toiminta voi aiheuttaa pelkotiloja esim. harhaan osuvien ammusten suhteen ammusten ja ammunnan päästöt aiheuttavat maaperän saastumista → vaikutukset kuitenkin pieniä ja paikallisia ajoneuvojen aiheuttamat uhat : kuluminen ja rikkoutumisista ja onnettomuuksista aiheutuvat öljy- ja polttoainetuodot → vaikutukset mm. pohjavesiin kasvillisuuden kuluminen / toisaalta puolustusvoimien alueet ovat olleet jo vuosikymmeniä ko. käytössä ja alueiden luonto on jo muuttuneessa tilassa ammunta (melu) ja liikenne vaikuttavat alueiden eläimistöön alueet voivat katkaista perinteistä kulkuväyliä, yhteyksiä ja pidentää reittejä joukkojen kuljetukset aiheuttavat tieliikenneturhia – ajoittainen raskas liikenne ammunnalla vaikutuksia maisemaan -> vaikutukset kuitenkin pienialaisia maaston kuluminen melu vaikuttaa puolustusvoimia ympäristön alueiden vetovoimaan kielteisesti varuskuntien asutuksen kytkemisessä muuhun asutukseen omia erityisongelmia

Taulukko 7. Arvio puolustusvoimien toimintaan liittyvien maa- ja metsätalousvaltaisten alueiden M/ep vaikutuksista.

MAANKÄYTTÖ-LUOKKA/	M/ep, maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityistä merkitystä puolustusvoimien toiminnan, kehittämisen sekä yleisen turvallisuuden kannalta. Alueella on voimassa MRL:n 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus. M/ep-merkinnällä osoitetaan ampuma- ja harjoitusalueiden läheisyydessä sijaitsevia maa- ja metsätalousvaltaisia alueita, joiden käyttö ampuma- ja harjoitusalueena perustuu maanomistajan kanssa laadittavaan sopimukseen. Ampuma- ja harjoitusalueena käytettävillä maa- ja metsätalousvaltaisilla alueilla liikkuminen saattaa olla turvallisuussyistä rajoitettua. Alueella on voimassa MRL:n 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.				
	VAIKUTUKSET (MRA 1 §)				
	Ihmisten elin- oloihin ja elin- ympäristöön	Maa- ja kallio- perään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonva- roihin	Alue- ja yhdyskunta- rakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalou- teen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan , maise-maan, kulttuuriperintö ön ja rakennettuun ympäristöön

MAHDOLLISUU DET / myönteiset vaikutukset					
	merkinnän käyttö ei tuo muutoksia alueen tähänhetkiseen käyttöön niiden alueiden osalta, mitkä ovat osoitettu Satakunnan seutukaavassa 5 vastaavankaltaisella merkinnällä maa- ja metsätalouden harjoittaminen mahdollista aluevaraus mahdollistaa puolustusvoimien kehittämisen, mikä omalta osaltaan vahvistaa puolustusvoimien merkittävyyttä isona työnantajana Satakunnassa		alue säilyy maa- ja metsätalousvaltaisena alueena	aluevaraus tukee ja turvaa puolustusvoimien toiminnan kehittämisen myös tulevaisuudessa merkintä rajoittaa rakentamista syrjäisillä rakentamattomilla alueilla ja siten ohjaa rakentamista olemassa oleviin kyläkeskuksiin	maisemassa ei tapahdu merkittäviä muutoksia

UHAT / kielteiset vaikutukset	
	rajoittaa maankäyttöä ja ihmisten liikkumista / toisaalta merkinnän käyttö ei tuo muutoksia alueen tämänhetkiseen käyttöön niiden alueiden osalta, mitkä ovat osoitettu Satakunnan seutukaavassa 5 vastaavankaltaisell a merkinnällä aiheuttaa ristiriitoja puolustusvoimien kehittämisen sekä paikallisten asukkaiden välillä/kesken puolustusvoimien toiminta voi aiheuttaa pelkotiloja esim. harhaan osuvien ammusten suhteen ampuma- alueen ulkopuolella pelko puolustusvoimien käytössä olevien alueiden laajenemisesta ja vaikutuksista yksityiseen maanomistukseen kasvillisuuden kuluminen voi paikoin vaikeuttaa kylien kehittämistä -

Taulukko 8. Arvio puolustusvoimien toimintaan liittyvien kehittämisperiaatemarkintä ep vaikutuksista

MAANKÄYTTÖ- LUOKKA/	Kehittämisperiaatemarkintä ep, puolustusvoimien toiminnan kehittämisen kohdealue ep-kehittämisperiaatemarkinnalla osoitetaan alueita, joille puolustusvoimien valtakunnallisesti ja kansainvälisesti merkittävien toimintojen vuoksi kohdistuu alueidenkäytöllisiä kehittämistarpeita, kuten varuskunta-, varikko-, harjoitus-, koulutus- ja muita vastaavia maanpuolustustoiminnan kehittämistavoitteita.				
	VAIKUTUKSET (MRA 1 §)				
	Ihmisten elin- oloihin ja elin- ympäristöön	Maa- ja kallio- perään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuut- een ja luonnonva- roihin	Alue- ja yhdyskunta- rakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalou- teen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan , maise-maan, kulttuuriperintö ön ja rakennettuun ympäristöön

MAHDOLLISUU- DET / myönteiset vaikutukset					
	puolustusvoi- mien toimintojen kehittäminen turvaa työpaikkojen säilymistä alueella (vaikutukset kuntataloute- en ja elinkeinotoim- intaan)			osoittaa tulevaisuuden kehittämistarpeet hyvissä ajoin	

UHAT / kielteiset vaikutukset					
	pelko puolustusvoimien käytössä olevien alueiden laajenemisesta ja vaikutuksista yksityiseen maanomistukseen ja asumiseen			voi rajoittaa kylien kehittämistä	-

7.2. Natura-alueisiin kohdistuvista vaikutuksista

Puolustusvoimien käytössä oleville tai sellaisiksi suunnitelluille varuskunta-, varikko-, harjoitus- ja muille vastaaville alueille tai niiden sisään sijoittuvat Natura 2000-verkostoon kuuluvat alueet osoitetaan maakuntakaavassa valtioneuvoston päätöksen mukaisesti Natura-alueita kuvaavalla erityisominaisuuksia ilmentävällä aluemarkinnalla. Luonnonsuojelulailla toteutettavaksi tarkoitetut Natura-alueet osoitetaan erityisominaisuuksia ilmentävän merkinnän lisäksi luonnonsuojelualuetta kuvaavalla SL-merkinnällä. Lisäksi merkittävään osaan puolustusvoimien käytössä olevia alueita kohdistuu arvokasta

harjualueita käsittävä erityisominaisuutta kuvaava merkintä, jota on tarkemmin käsitelty maainesvarat ja pohjavesiraportissa (Liimatainen 2006). Arvokas harjualuearjaus ei ole kaikilta osin yhteneväinen Natura-rajausten kanssa, koska varausperusteet ovat erilaiset.

Puolustusvoimien ampumatoimintaa maankäytön suunnittelussa ja ympäristölupamenettelyssä käsittelevässä ampumaratatyöryhmän mietinnössä todetaan Natura 2000-verkostosta seuraavaa:

”Natura 2000-verkostoon sisältyy useita puolustusvoimien hallinnassa olevia alueita. Osa Natura-alueista sijaitsee puolustusvoimien aktiivikäytössä olevien alueiden lähistöllä. Kos-

ka puolustusvoimien toiminnan nykyisen toiminnan vaikutukset on otettu huomioon jo valittaessa alueita Natura 2000-verkostoon, Natura 2000-verkostoa koskevat säännökset tulevat sovellettavaksi yleensä vain uusien ampumaratojen tai ampuma- ja harjoitusalueiden suunnittelun yhteydessä. Säännösten soveltaminen

voi tulla kysymykseen myös silloin, kun alueen toimintaa laajennetaan tai muutetaan merkittävästi.”¹ Monilla puolustusvoimien harjoittamilla toimilla on merkittävä rooli monien alueella esiintyvien uhanalaisten lajien elinmahdollisuuksien turvaamisessa, koska ko. toiminnot pitävät alueita avoimina.

¹ Ympäristöministeriö 2006

8. VALMISTELUPROSESSIN KUVAUS

Tämä teemaraportti on maakuntakaavoituksen perusaineistoa, joka liittyy maakuntakaavan alueiden –ja yhdyskuntarakenteen turvaamista koskeviin tavoitteisiin. Tämä aineisto on pohjana maakuntakaavan valmisteluvaiheessa. Selvityksellä ei ole suoraan lakiin perustuvia oikeudellisia vaikutuksia, joten selvitysten ehdotukset eivät ole viranomaisia tai maanomistajia sitovia. Teemaraportin valmistelun aikana on oltu yhteydessä eri sidosryhmiin seuraavasti:

- Aineiston keräämiseen ja tavoitteisiin liittyvät työpalaverit Tykistöprikaatin ja Porin Prikaatin edustajien kanssa 25.10. ja 1.12.2006
- Työpalaveri Kankaanpään kaupungissa 18.1.2007
- Työpalaveri Satakuntaliitossa 2.2.2007 Metsähallituksen edustajan kanssa
- Raporttiluonnos kommentoitavana työpalaverissa olleilla henkilöillä helmikuussa 2007

Puolustusvoimien toimintaan liittyvien alueiden huomioonottaminen Satakunnan maakuntakaavassa täsmentyy valmisteluvaiheen aineistosta ja kaavaehdotuksesta saatavan palautteen pohjalta. Valmistuttuaan teemaraportti lähetetään tiedoksi ja mahdollista kommentointia varten keskeisille sidosryhmille. Saatavan palautteen perusteella päätetään teeman jatkokäsittelystä.

Teemaraporttia on tarkoitus käsitellä mm. Satakunnan maakuntakaavan seuranta- ja arviointiryhmässä.

LÄHTEET

Katso luku 4.1. "Selvitykset ja kannanotot" sekä tekstin alaviitteet

KARTTALIITTEET

Kuva 1. Pääosin puolustusvoimien käytössä olevat tai käyttöön suunnitellut Metsähallituksen alueet Pohjankankaalla ja Hämeenkanalla. Nuolilla on osoitettu alueita, joille suuntautuu puolustusvoimien toimintaan liittyviä laajenemistarpeita.

Kuva 2. Pääosin puolustusvoimien käytössä olevat tai käyttöön suunnitellut Metsähallituksen alueet Säköjärvenharjulla.

Kuva 3. Ehdotus puolustusvoimien toimintaan liittyvien alueiden (EP, M/ep, ea ja kehittämisperiaatemarkinta ep) esittämisestä Satakunnan maakuntakaavassa Pohjankankaan ja Hämeenkanan alueilla. Lisäksi kartassa on esitetty SL-merkinnällä puolustusvoimien alueisiin liittyvät Natura 2000-verkoston alueet. Pohjankankaan alueeseen liittyy myös ehdotus tieliikenteen yhteystarvetta kuvaavasta merkinnästä. Muutoin liikenne, maa-aines, viher- ja virkistysverkko yms. on esitetty omissa teemakohtaisissa raporteissa.

Kuva 4. Ehdotus puolustusvoimien toimintaan liittyvien alueiden (EP, M/ep, ea ja kehittämisperiaatemarkinta ep) esittämisestä Satakunnan maakuntakaavassa Säköjärvenharjun sekä Piikajärven alueilla. Lisäksi kartassa on esitetty SL-merkinnällä puolustusvoimien alueisiin liittyvät Natura 2000-verkoston alueet. Muutoin liikenne, maa-aines, viher- ja virkistysverkko yms. on esitetty omissa teemakohtaisissa raporteissa.

LIITTEET

LIITE 1

Kooste Honkajoen ja Satakuntaliiton antamista lausunnoista koskien Pohjankankaan ampuma-alueen maankäyttösuunnitelmaa vuodelta 2001

LIITE 2

Taulukossa 1 esitettyjen puolustusvoimien toimintoihin liittyvien Satakunnan seutukaavan 5 aluevarausmerkintöjen selityskooste

LIITE 3

Puolustusvoimia koskevien aluevarausten käsittely teemaraaportissa

LIITE 1

Kooste Honkajoen ja Satakuntaliiton antamista lausunnoista koskien Pohjankankaan ampuma-alueen maankäyttösuunnitelmaa vuodelta 2001

Honkajoen kunta esittää vuonna 2001 laaditusta Pohjankankaan ampuma-alueen maankäyttösuunnitelmasta 19.1.2002 antamassaan lausunnossa ampuma-alueiden laajentamissuunnitelmien osalta mm. seuraavaa:

- *"Ampuma-alueen laajentaminen ei saa vaarantaa alueen asukkaiden ja maanomistajien elinkeinojen harjoittamista. Suunnitelman lähtökohtana on oltava olemassa olevien maatilojen elinkelpoisuus-edellytysten turvaaminen. Maankäyttösuunnitelmassa esitetyt laajennukset heikentävät merkittävästi asukkaiden ja maanomistajien elinkeinoja. Suunnitelman laatimisen toteuttaminen aiheuttaisi nyky-muodossaan mahdollisesti kymmeniä elinkelvottomia tiloja ja vaarantaisi monien muidenkin tilojen elinkelpoisuutta. Tällä hetkellä Saunaluoma-Pukaran kylä on elinvoimainen ja vireä kyläkokonaisuus, joka perustuu lukuisten elinkelpoisten ja vastikään investoineiden tilojen olemassa-oloon.*

Ampuma-alueen laajennusmaita ei saa hankkia pakkolunastuksella, vaan periaatteena on oltava vapaaehtoiset maanlunastukset. Erityisesti sopivien

vaihtomaiden tarjoamiseen on kiinnitettävä huomiota, jotta turvataan maatilojen elinkelpoisuus."

Satakuntaliiton maakuntahallitus on omassa lausunnossaan 16.1.2002 tuonut esille mm. seuraavia asioita:

- *"Satakuntaliitto pitää tärkeänä varuskunnan toimintaedellytysten turvaamista sekä varautumista tuleviin tarpeisiin. ...Suunnitelmaan liittyviä asioita voidaan ottaa tarkasteltavaksi laadittaessa seuraavaa maakuntakaavaa. ...*
- *Satakuntaliiton mielestä laajennusalueita tulisi tarvittaessa hankkia vapaaehtoisin kaupoin. Lähtökohtana tulisi olla Niinisalon varuskunnan ja laajennustarvealueilla olevien maanomistajien intressien yhteensovittaminen sekä maatilojen elinkelpoisuuden turvaaminen. Metsähallituksen tuleekin ampuma-alueiden laajennusmaita hankkiessaan kiinnittää erityistä huomiota sopivien vaihtomaiden hankintaan ja tarjontaan, jotta turvataan maatalouden toimintaedellytykset alueella myös tulevaisuudessa."*

LIITE 2

Taulukossa 1 esitettyjen puolustusvoimien toimintoihin liittyvien Satakunnan seutukaavan 5 aluevarausmerkintöjen selityskooste

- ER - erityistoimintojen alue, liikkuminen rajoitettua. Merkinnällä on osoitettu alueita, joille yleisön pääsy on kielletty tai rajoitettu, mm. eräät puolustusvoimien alueet. Satakunnan seutukaavassa 5 puolustusvoimien alueet on osoitettu nimenomaan ER-merkinnällä (ER, erityistoimintojen alue, liikkuminen rajoitettua).

Erityistoimintojen alueilla ei muu kuin asianomaista toimintaa palveleva rakentaminen voi tulla kysymykseen. Alueen Jämijärvi ER-260 (Hämeen kangas) yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa ei ja suunnittelussa tulee Niiniharjun eteläpuolella erityistä huomiota kiinnittää harvinaisen kasvillisuuden suojelemiseen. Alueiden ER-260 (Hämeen kangas) ja ER-194 (Säkylänharju) yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa ja suunnittelussa tulee erityistä huomiota kiinnittää myös yleisen retkeily- ja ulkoilutoiminnan tarpeisiin. Lisäksi useisiin ER-alueisiin liittyy aluekohtaisia erityissuosituksia, jotka käyvät ilmi Satakunnan seutukaavasta 5. Suojeluarvoihin liittyvät ER-merkinnällä varustetut alueet käydään erikseen läpi luvussa 5.2.

- MT – maa- ja metsätalousvaltainen alue. Merkinnällä on osoitettu alueita, jotka on tarkoitettu erityisesti maatalouden harjoittamiseen ja joiden pelto- tai muut alueet halutaan erityisesti suojata sellaisilta rakentamisen ja muun maankäytön aiheuttamilta pysyviltä muutoksilta, jotka vaikeuttavat maatalouden harjoittamista.

Pohjankankaan (ER-30) ja Huovinrinteen (ER-56) aluevarauksiin liittyvään maa- ja metsätalousvaltaista aluetta tarkoittaviin aluevarauksiin (M-243, ampuma-alueen reuna-alue sekä M-229, Säkylänharjun lähi-

alueet) liittyy asuntojen sekä loma-asuntojen rakentamisen kieltävä erityismääräys.

- SL-, S- ja SM- aluevaraukset liittyvät suojelualueisiin. SL merkinnällä on osoitettu luonnonsuojelulailla suojeltuja tai suojeltavaksi tarkoitettuja alueita, S merkinnällä on osoitettu lähinnä luonnonsuojelulain ja rakennuslain perusteella suojeltavia alueita ja SM merkinnällä on osoitettu muinaismuistolain rauhoittamia kiinteitä muinaisjäänöksiä.

- VL-lähivirkistysalue. Merkinnällä on osoitettu alueita lähivirkistykseen, ulkoiluun ja urheiluun sekä virkistys- ja urheilukeskuksia.

- LL-lentoliikenteen alue. Merkinnällä on osoitettu alueita lentotoimintaa varten.

- kh-kulttuurihistoriallisesti arvokas alue. Merkinnällä on osoitettu kulttuurihistoriallisesti arvokkaita ympäristöjä (alueita ja kohteita) maisemallisin, historiallisin sekä rakennushistoriallisin ja rakennustaiteellisin perustein.

- ah-arvokas harjualue, aineksenotolta suojeltava alue. Merkinnällä on osoitettu harjualueita ja muita geologisia muodostumia, joista ei tulisi ottaa maa-aineslaissa tarkoitettua ainesta lainkaan, koska siitä aiheutuu yleensä aina maa-aineslain 3 § 1 mom:ssa mainittuja seurauksia.

- pv-pohjavesialue. Merkinnällä on osoitettu yhdyskuntien vedenhankinnan kannalta tärkeitä pohjavesialueita sekä vedenhankintaan soveltuvia pohjavesialueita..

- av-arvokas vesi- ja vesistöalue, yt-yhdystie tai vastaava katu, ET-pohjavedenottamo, v-päävesijohto ja ulkoilureitti

LIITE 3

Puolustusvoimia koskevien aluevarausten käsittely teemaraportissa

Puolustusvoimia koskevien aluevarausten käsittelyssä koskien Satakunnan maakuntakaavan laadintaa on lähdetty liikkeelle Satakunnan seutukaavassa 5 olevista aluevarauksista. Näiden alueiden tilanne on päivitetty oheisessa taulukossa nykytilannetta vastaavaksi. Luonnonsuojelulain nojalla toteutettavat Natura

2000-verkoston alueet on taulukossa varjostettu. Pohjavesi-, maa-ainesasiat, turvetuotanto, liikenne yms. on käsitelty erikseen erillisissä teemaraporteissa. Teemat yhdistetään maakuntakaavan luonnosvaiheessa ja tässä yhteydessä saattaa nousta esille joidenkin merkintöjen ja rajausten tarkistamistarpeita.

KUNTA	SK 5 TUNNUS JA ALUEEN NIMI	NATURA NRO JA TOTEUTUSTAPA	HUOMIOITAVAA	SELVITYKSEN EHDOTUS
Honkajoki, Jämijärvi, Kankaanpää , Karvia	ep, puolustusvoimien toiminnan kehittämisen kohdealue		Puolustusvoimien toimintaan liittyy kehittämistarpeita ja toisaalta puolustusvoimien toiminnan mahdollisiin laajenemistarpeisiin suhtaudutaan puolustusvoimien alueiden läheisyydessä pelokkaasti. Tarve korostaa vuorovaikutteisen suunnittelun ja yhteistyön näkökulmaa osana puolustusvoimien toiminnan kehittämisen suunnittelua.	Uusi merkintä (Pohjankangas)
Harjavalta, Kokemäki	ER-6, Merstola		Ei enää puolustusvoimien käytössä oleva alue. Metsähallitus on myynyt alueen.	ER-aluevarauksen poisto
Honkajoki, Karvia, Kankaanpää	ER-30, Pohjankangas	Osa alueesta Natura – 2000 –aluetta / FI0200022, toteutus ER-30 alueen osalta maa-aineslailla.	Pohjankankaan ja Hämeenkanan alueet ovat Läntisen maanpuolustusalueen tärkeimmät ampuma- ja harjoitusalueet. Alueella sijaitsee puolustusvoimien käytössä oleva ampumarata / myös yhteiskäyttöä?	Kaavamerkinnän muutos ER → EAH. EAH-alueen rajausta tarkistetaan joiltakin osin verrattuna SK:aan 5 niillä alueilla, joita on ostettu puolustusvoimien käyttöön Aluevaraus muutoin kuten ER-30 SK:ssa 5.
Jämijärvi	ER-260, Hämeenkanan	Osa alueesta Natura – 2000 –aluetta /FI0200024, toteutus ER-260 alueen osalta maa-aineslailla.	Pohjankankaan ja Hämeenkanan alueet ovat Läntisen maanpuolustusalueen tärkeimmät ampuma- ja harjoitusalueet. Huom!. Myös Hämeenkanan ER-260 alueeseen liittyvä lähivirkistysalue (VL-340, Niiniharju) on suurelta osin Metsähallituksen	Kaavamerkinnän muutos ER-> EP ja EAH. Niinisalon varuskunta-alue merkitään EP-merkinnällä ja muut alueet EAH-merkinnällä. Aluevarauksien rajaukset muutoin kuten SK 5 pieniä poikkeamia lukuun ottamatta.

			hallinnassa olevaa aluetta, jonka pääkäyttäjänä käyttövuokrasopimuksella on puolustusvoimat. Vaikka osa alueesta on vuokrattu Jämi-Säätiölle, myös ko. osaan on puolustusvoimilla vuokrasopimuksen mukaan käyttöoikeus. VIVI-selvityksessä alueen rajausta on ehdotettu hieman tarkistettavan (supistus) lentotiedustelutoimintaa n rajautuvan alueen osalta. Hämeenkanalla on käynnissä Metsähallituksen toimesta koko aluetta koskevan hoito- ja käyttösuunnitelman (HKS) laadinta.	
Karvia	ER-34, Rummunlähteet	FI0200022, toteutus luonnonsuojelulailla	SK:n 5 rajausta yhteneväinen Natura-rajauksen kanssa..	Kaavamerkin­nän muutos ER → SL. Aluevarauksen rajausta kuten ER-34.
	ER-35, Kaurakeidas	FI0200022, toteutus luonnonsuojelulailla	Aluerajauksen tarkistus koillis- ja eteläosasta Natura-rajauksen mukaiseksi.	Kaavamerkin­nän muutos ER → SL. Aluerajauksen laajennus Natura-rajauksen mukaisesti.
	ER-83, Ritanevan lähde	FI0200022, toteutus luonnonsuojelulailla	SK:n 5 rajausta yhteneväinen Natura-rajauksen kanssa.	Kaavamerkin­nän muutos ER → SL. Aluevarauksen rajausta kuten ER-83.
	ER-267, Kantinkangas		Erytisharjoitusalue (ns. lentokentän alue), maan­ainesten-ottolupa / Morenia osalla aluetta	Kaavamerkin­nän muutos ER → EP. Aluevaraus muutoin kuten ER-267.
Kankaanpää	ER-29, Niinisalo		Pohjankankaan ja Hämeenkan­kaan alueet ovat Läntisen maan­puolustusalueen tärkeimmät ampuma- ja harjoitusalueet. Alueella sijaitsee mm. Tykistörikaatin varuskunta-alue ja ampumaratoja	Kaavamerkin­nän muutos ER-> EP ja EAH. Niinisalon varuskunta-alue merkitään EP-merkinnällä ja muut alueet EAH-merkinnällä. Aluevarauksien rajaukset muutoin kuten SK 5 pieniä poikkeamia lukuun ottamatta.
	ER-31, Mustakeidas	FI0200022, toteutus luonnonsuojelulailla	SK:n 5 rajausta yhteneväinen Natura-rajauksen kanssa.	Kaavamerkin­nän muutos ER → SL. Aluevarauksen rajausta kuten ER-83.
	ER-32, Suonreittenkeidas	FI0200022, toteutus luonnonsuojelulailla	Aluerajauksen yhdistäminen SK:n 5 SL-72, Järvikeidas – alueeseen. Järvikeitaan alueen eteläisimmän osan pieni laajennus Natura-rajauksen mukaan.	Kaavamerkin­nän muutos ER-alueen osalta → SL ja alueen yhdistäminen laajemmaksi kokonaisuudeksi SK:n 5 SL-72, Järvikeidas alueen kanssa. Aluerajauksen laajennus Natura-rajauksen mukaisesti (toteutus luonnonsuojelulailla).
	ER-33, Kiviahteen lähteet	FI0200022, toteutus luonnonsuojelulailla	Aluerajauksen tarkistus kaakkosreunalta Natura-rajauksen	Kaavamerkin­nän muutos ER → SL. Aluerajauksen laajennus Natura-

			mukaiseksi..	rajauksen mukaisesti.
	ER-34, Rummunlähteet	FI0200022, toteutus luonnonsuojelulailla	SK:n 5 raja- yhteneväinen Natura- rajausten kanssa.	Kaavamerkinnän muutos ER → SL. Aluevarauksen rajaus kuten ER-34.
	ER-36, Karhulankeita- n lähteet	FI0200022, toteutus luonnonsuojelulailla	SK:n 5 raja- yhteneväinen Natura- rajausten kanssa.	Kaavamerkinnän muutos ER → SL. Aluevarauksen rajaus kuten ER-36.
	ER-80, Peijarin rinnuesuo	FI0200022, toteutus luonnonsuojelulailla	SK:n 5 raja- yhteneväinen Natura- rajausten toteutustavan kanssa (luonnonsuojelulaki).	Kaavamerkinnän muutos ER → SL. Aluevarauksen rajaus kuten ER-80.
	ER-261, Isokeidas	FI0200024, toteutus luonnonsuojelulailla	Aluerajauksen yhdistäminen SK:n 5 S- 192, Isokeidas – alueeseen. Isokeitaan alueen läntisen osan pieni laajennus Natura- rajausten mukaan. Muutoin raja- yhteneväinen molempien alueiden osalta Naturan toteutustavan kanssa (luonnonsuojelulaki).	Kaavamerkintöjen muutos ER- ja S- alueiden osalta → SL ja alueen yhdistäminen laajemmaksi kokonaisuudeksi SK 5 S- 192, Isokeidas alueen kanssa. Aluerajauksen laajennus Natura- rajausten mukaisesti (toteutus luonnonsuojelulailla)
	ER-262, Viheräperänkei- das	FI0200024, toteutus luonnonsuojelulailla	Aluerajauksen tarkistus pohjoisreunalta Natura- rajausten mukaiseksi (toteutus luonnonsuojelulailla).	Kaavamerkinnän muutos ER → SL. Aluerajauksen laajennus Natura- rajausten mukaisesti.
	ER-264, Hämeenkan- n rantavallit	FI0200024, toteutus luonnonsuojelulailla	SK:n 5 raja- yhteneväinen Natura- rajausten toteutustavan kanssa (luonnonsuojelulaki).	Kaavamerkinnän muutos ER → SL. Aluevarauksen rajaus kuten ER-264.
	ER-265, Mustakeitaan lähde	FI0200024, toteutus luonnonsuojelulailla	SK:n 5 raja- yhteneväinen Natura- rajausten kanssa.	Kaavamerkinnän muutos ER → SL. Aluevarauksen rajaus kuten ER-265.
	ER-266, Viheräperänkei- das		Turvetuotantoalue / Metsähallituksella vuokrasopimus VAPO:n kanssa. Puolustusvoimilla pitkän tähän tarpeita ko. alueen osalta.	Kaavamerkinnän muutos ER → EO/tu sekä maininta puolustusvoimien käyttötarpeesta turvetuotantoalueen jälkikäyttöön liittyen.
	SL-244, Hirsikankaankei- das	FI0200022, toteutus luonnonsuojelulailla	SK:n 5 raja- yhteneväinen Naturan toteutustavan (Isl) mukaan.	Aluevarauksen raja- us kuten SL-244.
Kokemäki	ER-37, Piikajärvi		Piikajärven pienlentokenttä kuuluu Turun ja Porin sotilasläänin Esikunnan ja Porin Prikaatin vastualueeseen. Alueella on harrasteilmailua. Myös Porin Prikaati käyttää ko. aluetta. Metsähallitus on esittänyt ko. aluevarauksen laajennusta Metsähallinnon hallinnoiman alueen mukaisesti. Tällä samasella alueella on myös valtakunnalliseen harjatusuojeluohjelmaa n kuuluva alue, joka on	Kaavamerkinnän muutos ER → EP. Aluevaraus muutoin kuten Satakunnan seutukaavassa 5.

			SK:ssa 5 osoitettu SL-alueeksi (SL-17; samoin VIVI-selvityksessä).	
Köyliö, Säkyliä	ER-56, Huovinrinne	Osa alueesta Natura – 2000 –aluetta / FI200059, toteutus ER-56 alueen osalta maa-aineslailla.	Alueella sijaitsee mm. Huovinrinteen varuskunta-alue ja puolustusvoimien ampumarata /yhteiskäyttö?	Kaavamerkinnän muutos ER → EP ja EAH. Huovinkankaan varuskunta-alue merkitään EP-merkinnällä ja muut alueet EAH-merkinnällä. EAH-alue laajenee huomattavasti ER-56 alueeseen verrattuna kaakkoisosista (n. 700 ha). Samalla ER-194 yhdistetään samaan kokonaisuuteen.
Merikarvia	ER-168, Jukolanniemi		Ei enää merivartioston käytössä.	Kaavamerkinnän muutos ER → RM? (matkailupalvelujen alue)
Rauma	ER-258, Kuuskajaskari		Ei enää puolustusvoimien käytössä oleva alue. Alueen omistaa nykyisin Rauman kaupunki.	ER-aluevarauksen poisto ja aluevarauksen muutos - > V / ks. Rauman osayleiskaava & VIVI-selvitys.
Säkyliä	ER-194, Säkyliänharju	FI0200059, toteutus luonnonsuojelulailla	SK:n 5 rajausta yhteneväinen Natura-rajauksen toteutustavan kanssa (luonnonsuojelulaki).	Kaavamerkinnän muutos ER → SL. Aluevarauksen rajausta kuten ER-194.
	S-481	FI0200059, toteutus luonnonsuojelulailla	SK:n 5 rajausta yhteneväinen Natura-rajauksen toteutustavan kanssa (luonnonsuojelulaki).	Kaavamerkinnän muutos S-> SL. Aluevarauksen rajausta kuten S-481.
Honkajoki, Jämijärvi, Kankaanpää, Karvia	M-243, ampuma-alueen reuna-alue		Erityismääräys: Alueille ei saa rakentaa asuntoja eikä loma-asuntoja. Merkintä koettu tarpeelliseksi maanpuolustuksen näkökulmasta.	Satakunnan seutukaavassa 5 olevan merkinnän muutos M/ep-alueeksi. Pohjankankaan osalta rajausta kuten SK 5, Hämeenkaan osalta aluevaraukset uusia.
	M-229, Säkyliänharjun lähialueet		Erityismääräys: Alueille ei saa rakentaa asuntoja eikä loma-asuntoja. Merkintä koettu tarpeelliseksi maanpuolustuksen näkökulmasta.	Satakunnan seutukaavassa 5 olevan merkinnän muutos M/ep-alueeksi. Aluerajauksen tarkistus verrattuna SK 5.
Kankaanpää, Säkyliä	ea, ampumarata		Sellaisia puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueilla sijaitsevia ampumatarjoja, joilla on myös seudullista merkitystä. Alueet ovat myös puolustusvoimien ulkopuolisten harrastajajärjestöjen käytössä. Osaa alueita on tarkoitus kehittää ko. toiminnan puitteissa.	Uusi merkintä
Kankaanpää	tieliikenteen yhteystarve		Puolustusvoimien toimintaan liittyvä muutostarve.	Uusi merkintä

SATAKUNNAN MAAKUNTAKAAVAN VALMISTELUAINEISTOA VARTEN LAADITUT ERILLISSELVITYKSET SATAKUNTALIITTOSSA 2004 – 2007

1) Maakunnan tarkoituksenmukainen alue- ja yhdyskuntarakenne

*Aluerakenne ja keskusverkko
Satakunnan kylät
Puolustusvoimien alueet
Moottori- ym erityisurheilua varten varatut alueet*

2) Alueiden käytön ekologinen kestävyys

Satakunnan viher- ja virkistysverkko
Melutasoltaan hiljaiset alueet

3) Ympäristön ja talouden kannalta kestävät liikenteen ja teknisen huollon järjestelyt

Liikenneverkko
Energiahuolto
Satakunnan merialueella tuulivoimalalle soveltuvien alueiden määrittely
Vesi- ja jätehuolto

4) Vesi- ja maa-ainesvarojen kestävä käyttö

Pohjavesi ja maa-ainestenotto
Turvetuotanto Satakunnassa

5) Maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytysten turvaaminen

*Työpaikka-alueet aluerakenteessa
Matkailualueet*

6) Maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaaliminen

Satakuntalaiset kulttuuriympäristöt

7) Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys

Satakunnan viher- ja virkistysverkko

Matkailualueet

SATAKUNTALIITTO / ALUEIDENKÄYTTÖ 2007